

EN FAIR LØSNING

- sammen ud af krisen

EN FAIR LØSNING

- sammen ud af krisen

SOCIALDEMOKRATERNE
SF

MAJ 2010

INDHOLD

1. EN FAIR LØSNING	8
2. ØKONOMISKE UDFORDRINGER	13
3. FLERE JOB – HER OG NU	25
4. HVAD SKAL DANMARK LEVE AF?	33
5. TREPARTSAFTALE OM LANGSIGTET ØKONOMISK HOLDBARHED	45
6. FLERE SKAL TAGE EN UDDANNELSE – HURTIGERE	57
7. NY VELFÆRD	71
8. SAMLET ØKONOMISK VIRKNING	85

1. EN FAIR LØSNING

Hvad kan du gøre for Danmark? Det spørgsmål må alle være med til at besvare, hvis der skal findes en fair løsning på problemerne med underskud, gæld, arbejdsløshed, ulighed og svigtende kvalitet i velfærden.

Opgaven skal løses nu. Ellers vokser problemerne sig endnu større. Meneringen med et ekstra bidrag til fællesskabet er ikke bare at bremse nedturen. Det skal være at skabe en ny tro på fremtiden.

Hvis alle vil gøre en indsats, kan Danmark blive en af verdens stærkeste økonomier. Et land der konsekvent satser på uddannelse, viden, fleksibilitet, samarbejde og miljø. Et samfund hvor velfærd og social tryghed går hånd i hånd med høj beskæftigelse, stærk konkurrenceevne og sunde offentlige finanser.

Det bliver stadig mere klart, at de senere års økonomiske politik har trukket i den modsatte retning. Ufinansierede skattelettelser har skabt uholdbart store offentlige underskud. En svag krisepolitik har kostet både job og vækst.

Når det gælder uddannelse og produktivitet taber vi terræn i forhold til nye konkurrenter i Asien. De udvikler hele tiden nye, bedre og billigere produkter. Mens vores erhvervs politik hænger fast i fortiden.

Økonomisk genopretning er en bunden opgave. Udfordringen bliver at finde den løsning, der virker bedst og mest rimeligt.

Der er to muligheder.

Hvis den nuværende regering fortsætter, skal hullet i statskassen lukkes med nedskæringer på velfærden. Det betyder, at der bremses ned for væksten. Selvom man ved, at det koster job både i den offentlige og den private sektor.

Den nuværende regering udelukker hverken forringelser af dagpenge eller efterløn. Der er flere topskatteløste på vej til de bedst stillede. Bankerne beskyttes mod krav om regulering, mens landbruget kan se frem til flere hjælpepakker og færre miljøkrav. Alle midler tages i brug for at lukke munden på kritiske røster. Også i erhvervslivet.

Hvis Socialdemokraterne og SF overtager regeringsansvaret, lægger vi i stedet op til en fair løsning. Vi siger helt åbent, at det vil kræve et rimeligt bidrag fra alle danskere og alle dele af det danske samfund.

Vi rækker hånden ud til både lønmodtagerne, virksomhederne, uddannelserne, kommunerne og regionerne.

Vores budskab er det samme hele vejen rundt. Vi vil finde de rigtige løsninger i samarbejde. Ingen skal belastes urimeligt hårdt. Alle, der vil bære et medansvar, kan også få medindflydelse. Men udfordringerne forpligter.

Derfor tager en ny regering ansvar for at byrderne fordeles ligeligt. For at de bredeste skuldre bærer mest. For at ingen undslår sig på bekostning af andre grupper. Og for at de bidrag, der ydes, bliver anvendt med omtanke.

Vi vil ikke acceptere forringelser i velfærden. Vi vil ikke lade de dårligst stillede betale regningen for de senere års uansvarlighed. Og vi ved, at langt de fleste danskere har det på samme måde. Derfor bygger vores økonomiske politik på ét grundlæggende princip: Danmark skal arbejde sig ud af krisen. Danmark skal arbejde gælden af.

Først skal vi sikre vækst og beskæftigelse. En vækst der også gavner miljø og klima. Det sker med en kickstart af dansk økonomi, der fremrykker offentlige investeringer for 15 mia. kr. og en ny erhvervs politik med fokus på danske styrkepositioner inden for bl.a. grøn energi, medicin og velfærdsteknologi.

Derefter lukker vi hullet i statskassen med en større arbejdsindsats. Det kræver en trepartsaftale, hvor lønmodtagernes organisationer bidrager til, at vi samlet set øger arbejdstiden og sikrer, at færre skal være på passiv forsørgelse. Samtidig med at de unge skal hurtigere gennem uddannelserne og ud på arbejdsmarkedet.

Sådan kan vi undgå nedskæringer, dagpengeforringelser eller endnu højere efterløns- og pensionsalder.

For at rette op på de senere års skævheder skal de bedst stillede betale mere

i skat. Så vi til gengæld kan belønne almindelige lønmodtagere med et højere beskæftigelsesfradrag og give pensionisterne lidt bedre vilkår.

For at sikre bedre velfærd er der brug for nye skatteindtægter og effektiviseringer i den offentlige sektor. Stærkere sygehus skal betales med højere afgifter på cigarettar og usunde fødevarer. Et historisk løft af folkeskolen skal finansieres af bankerne og de multinationale selskaber, der hidtil har unddraget sig skattebetaling.

Den offentlige sektor skal bidrage ved at få pengene til at strække længere.

Både kommunerne og regionerne vil blive mødt med krav om effektivisering.

Til gengæld for mindre bureaukrati og friere rammer. Perspektivet skal være, at de selv beholder gevinsten, som kan investeres i bedre borgernær velfærd.

Det er Socialdemokraterne og SF's bud på en fair løsning. Den søger vi mandat til at gennemføre efter næste folketingsvalg.

2. ØKONOMISKE UDFORDRINGER

Det er en enorm opgave at lukke hullet i statskassen efter store ufinansierede skattelettelser, svag krisepolitik og stigende arbejdsløshed. Men en ansvarlig økonomisk politik må gå endnu videre og sigte på 4 store udfordringer:

- 1) **Underskud:** Vi skal have nedbragt underskuddet på de offentlige budgetter. Målet bør være at sikre økonomisk holdbarhed, dvs. balance mellem indtægter og udgifter på lang sigt. Det kræver ifølge Finansministeriet, at der skaffes 24 mia. kr. Den opgave påtager vi os fuldt og helt.
- 2) **Arbejdsløshed:** Danmark har tabt 150.000 arbejdspladser siden krisen satte ind. Arbejdsløsheden er steget væsentligt – og der er stigende langtidsløshed. Det vil kunne koste os dyrt i lang tid fremover, hvis ledigheden bider sig fast. Derfor haster det med at bremse den stigende arbejdsløshed.
- 3) **Produktivit:** Produktiviteten i Danmark stiger mindre end i de lande vi konkurrerer med. Det kan på længere sigt skade vores konkurrenceevne – ikke mindst over for de nye vækstøkonomier i Asien.
- 4) **Uddannelse:** Alle er enige om at et højt uddannelsesniveau er den sikreste vej til vækst. Derfor hæver andre lande deres uddannelsesniveau, mens udviklingen i Danmark har bevæget sig baglæns.

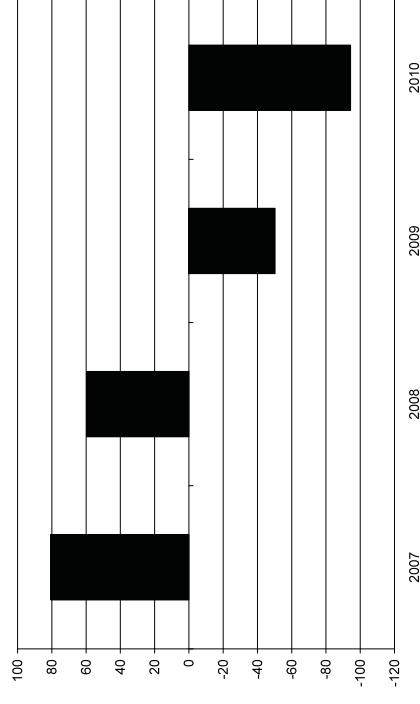
UNDERSKUD

Den offentlige saldo er på fire år forringet med 175 mia. kr. Fra et overskud på mere end 80 mia. kr. i 2007 til et forventet underskud på mere end 94 mia. kr. i 2010, jf. figur 2.1. Underskuddet skyldes overvejende den økonomiske krise, men også regeringens ufinansierede skattelettelser bidrager til underskudene på den offentlige saldo, jf. tabel 2.1.

Regeringen har i Konvergensprogram 2009 redegjort for, hvordan den gennem besparelser på offentlig service med 13½ mia. kr. og på bl.a. offentlige overførsler med 10½ mia. kr. (folkepension, dagpenge, SU mv.) vil nedbringe det offentlige underskud til under 3 procent af BNP i løbet af 3 år, bringe balance i løbet af fem år og sikre langsigtet økonomisk holdbarhed. Det er initiativer, der vil ramme bredt og hårdt.

Opgaven kan ikke løses uden reelle bidrag fra brede samfundsgrupper. Men hvis de fordeles rimeligt, behøver ingen at blive ramt uforholdsmæssigt hårdt.

FIGUR 2.1:
OFFENTLIG BUDGETSALDO 2007-2010, MIA. KR.

Kilde: Finansministeriet, 2009.

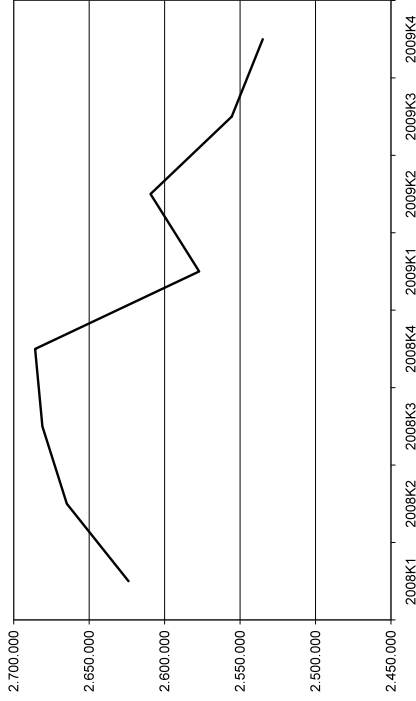
TABEL 2.1:
REGERINGENS UFINANSIEREDE SKATTELETTELSER

	Påvirkning af offentlige finanser i 2010
Lavere skat på arbejdsindkomst, 2003	-11,1 mia. kr.
Lavere skat på arbejde, 2007	-8,4 mia. kr.
I alt	-19,5 mia. kr.

Kilde: Bemærkninger til L220 (2006-07) og Bemærkninger til L185 (2003-04).

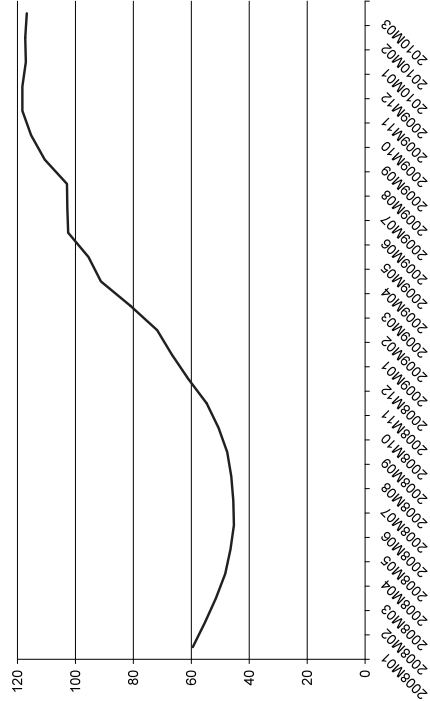

FIGUR 2.2:
BESKÆFTIGELSEN 2008-2009 – SÆSONKORRIGERET (PERSONER)

Kilde: Danmarks Statistik, Arbejdsstyrke, 2010.

FIGUR 2.3:
ARBEJDSLØSHEDEN 2008-2010 – SÆSONKORRIGERET (1.000 PERSONER)

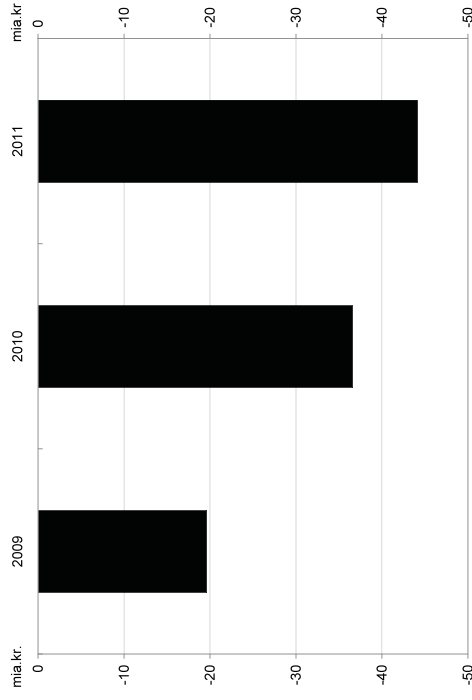
Kilde: Statistikbanken, Danmarks Statistik.

ARBEJDSLØSHED

Siden beskæftigelsen toppede i slutningen af 2008 er antallet af beskæftigede faldet med 151.000 personer, jf. figur 2.2, mens ledigheden er steget med 71.000 personer, jf. figur 2.3. Når stigningen i antallet af ledige ikke fuldt ud svarer til faldet i beskæftigelsen, skyldes det, at mange ikke er forsikrede mod arbejdsløshed, men heller ikke berettigede til kontanthjælp. Eller at de træder ud af arbejdsmarkedet, eksempelvis ved at påbegynde en uddannelse eller gå på pension. I samme retning trækker det, at færre udlændinge arbejder i Danmark efter krisen.

Faldende beskæftigelse og stigende ledighed rammer de offentlige finanser dobbelt. Med faldende beskæftigelse følger færre skatteindtægter fra den ledige befolkning, og samtidig følger flere udgifter til kontanthjælp og dagpenge. AE har beregnet, at den samlede regning kan løbe op i 45 mia. kr. i 2011 målt i forhold til 2008, jf. figur 2.4.

FIGUR 2.4:
KONSEKVENSN AF LAVERE BESKÆFTIGELSE OG HØJERE LEDIGHED FOR STATENS FINANSER (MIA. KR.)

Kilde: AE "Medtænkningen på arbejdsmarkedet: koste de offentlige kasser 45 mia. kr.", januar 2010.

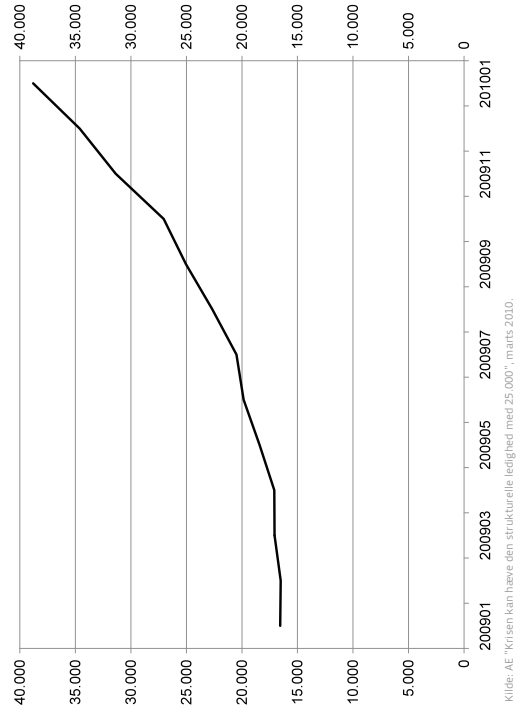
Langtidsledigheden er fra begyndelsen af 2009 til begyndelsen af 2010 steget med mere end 22.000 personer, jf. figur 2.5. Det er altså 22.000 personer, som er tæt på at miste deres tilknytning til arbejdsmarkedet. AE har beregnet, at den strukturelle ledighed, dvs. den ledighed, der vil være tilbage i en normal konjunktursituation, stiger med 2/3 af stigningen i langtidsledigheden.

Vi skal for alt i verden undgå, at ledigheden bider sig fast i langtidsledighed – og dermed gør det vanskeligere at få ledigheden ned igen. For den enkelte er langtidsledighed ødelæggende. Jo længere tid man er borte fra arbejdsmarkedet, jo vanskeligere bliver det at komme tilbage og finde et job – selv når der igen kommer gang i økonomien.

Samfundsøkonomisk er stigende langtidsledighed også en dyr affære. F.eks. betyder en stigning i den strukturelle ledighed på ca. 25.000 personer en permanent forringelse af de offentlige finanser på 7 mia. kr.¹

FIGUR 2.5:

UDVIKLINGEN I LANGTIDSLEDIGHEDEN 2009- (PERSONER)

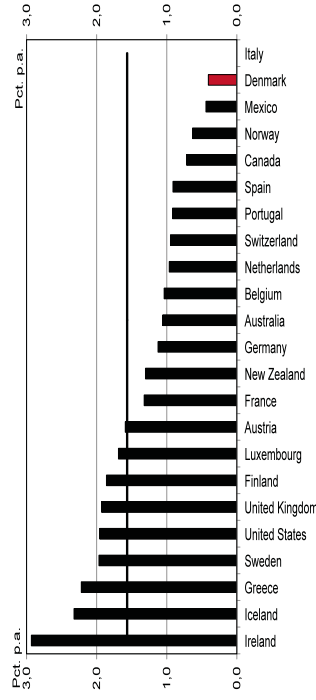
¹ Kilde: AE, marts 2010.

PRODUKTIVITET

Et lands velstand bestemmes grundlæggende af hvor mange timer, der arbejdes, og hvor meget hver arbejdstime er værd. I Danmark bliver vores arbejde kun langsomt mere værd, og sådan har det været længe. Oven i det er så kommet den økonomiske krise, der har betydet, at færre danskere har et arbejde, så der samlet set arbejdes færre timer. Derfor er vores velstand gennem en længere årrække ikke vokset så hurtigt som i andre lande, og derfor er vi under den økonomiske krise blevet fattigere.

FIGUR 2.6:

GENNEMSNITLIG VÆKST I TIMEPRODUKTIVITETEN 2001-2008 (PCT. PR. ÅR)

I Danmark har væksten i timeproduktiviteten, dvs. hvor meget en times arbejde i gennemsnit er værd, været historisk lav siden 2001. I gennemsnit har væksten i Danmark været på 0,4 procent i perioden 2001 til 2008, mens væksten i OECD i gennemsnit har været 1,6 procent, jf. figur 2.6. Indtil 2008 kunne stigende beskæftigelse kompensere delvist for den ringe produktivitetsvækst, fordi der så blev arbejdet flere timer. Men siden 2008 er beskæftigelsen faldet med mere end 150.000 fuldtidsbeskæftigede.²

² Kilde: NYT fra Danmarks Statistik nr. 117, Arbejdstidsregnskabet, 18. marts 2010.

FIGUR 2.7:

GENNEMSNITLIG VÆKST I TIMEPRODUKTIVITETEN 1993-2000 (PCT. PR. ÅR)

Kilde: OECD, AE samt S og SF, 2010.

Udviklingen fra 2001 til 2008 adskiller sig væsentligt fra perioden 1993 til 2000, hvor timeproduktiviteten i Danmark steg som i resten af OECD med næsten 2 procent om året, jf. figur 2.7.

UDDANNELSE

Uddannelse er på mange måder nøglen til øget velstand. Uddannelse øger timeproduktiviteten ved direkte at øge værdien af en times arbejde. Det er den effekt, der afspejles i en højere timeløn for højtuddannede. Men uddannelse har langt flere positive effekter.

Et højere uddannelsesniveau gør det muligt at øge kapitalintensiteten, eksempelvis ved at lade de ansatte arbejde med flere eller bedre computere, mere avanceret software, mere komplicerede maskiner mv. Et højere uddannelsesniveau øger samtidig innovationsevnen, så der udvikles flere nye produkter, og ny viden og teknologi hurtigere anvendes i danske virksomheder. Alt sammen noget der øger værdien af en times arbejde.³

³ Kilde: "Vestland, vækst og produktivitet", Danmark i den globale økonomi - sekretariatet for ministerudvalget, 2005.

LAV DANSK INNOVATIONSEVNE:

BOKS 2.1

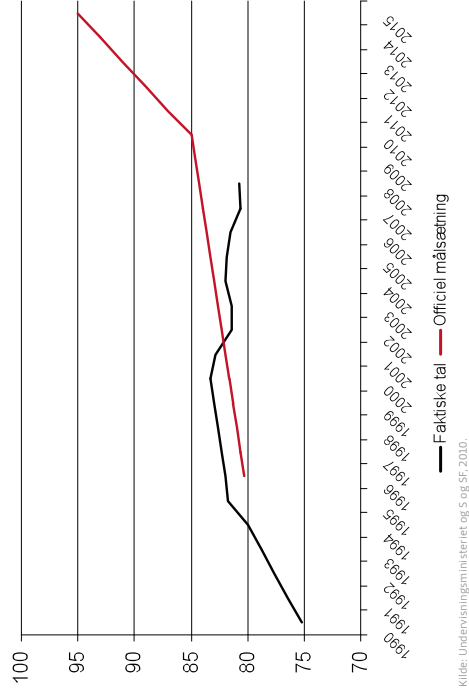
- Næsten halvdelen af de danske virksomheder har ikke lanceret innovative forbedringer af deres produkter eller nye produkter i perioden 2004-2006.
- Danmark er det eneste land, som ikke har vækst i innovationsevnen i Europa.
- I 2008 bragte kun én ud af fire danske SMV'er nye produkter og services på markedet. Modsat Tyskland og Sverige, hvor hhv. 50 procent, og 33 procent af landenes SMV'er introducerede nye varer og tjenester.
- Internationalt ligger de danske virksomheders innovationsniveau kun i midterfeltet.
- Den negative udvikling gælder for alle brancher, men især for små og mellemstore virksomheder.

Kilder: Økonomi- og Erhvervsministeriet; Innovation i Danmark, 2008; European Innovation Scoreboard, 2008; Erhvervsbladet 23. januar 2009; Økonomi- og Erhvervsministeriet; Den danske produktivitsudvikling, Økonomisk Tema 2009 og Økonomi- og Erhvervsministeriet; Innovation i Danmark, 2008.

Uddannelse har desuden en række positive effekter på arbejdsudbuddet, eksempelvis ved at mindske risikoen for arbejdsløshed og nedslidning samt ved at udskyde den gennemsnitlige pensionsalder.

Med velfærdstallet fra 2006 blev der fastsat målsætninger for et højere uddannelsesniveau i Danmark. Desværre er det hidtil gået den forkerte vej, jf. figur 2.8, der viser, at andelen af unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse, er faldende.

FIGUR 2.8:
ANDEL AF EN ÅRGANG DER GENNEMFØRER EN UNGDOMSUDDANNELSE, 1990-

Kilde: Undervisningsministeriet og S og SF, 2010.

Tilsvarende er målsætningen om, at 50 procent af en årgang skal gennemføre en videregående uddannelse langt fra indfriet – snarere tværtimod, jf. figur 2.9.

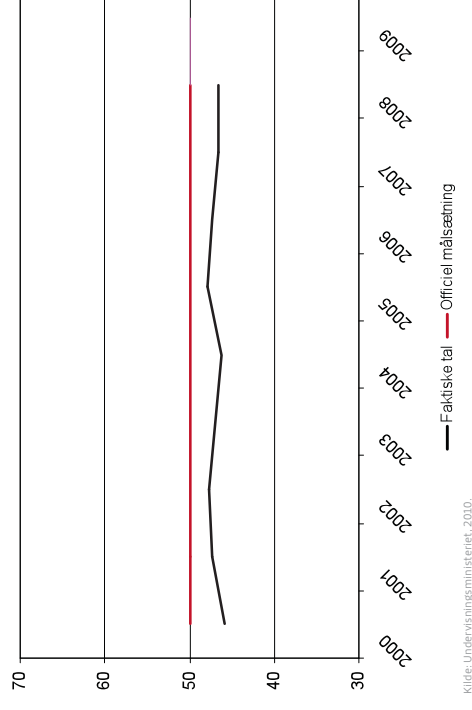
Det betyder, at det danske arbejdsmarked er i ubalance. Fremskrivninger viser, at der i år 2019 vil mangle godt 45.000 faglærte og 105.000 personer med en videregående uddannelse. Samtidig vil der opstå et stort overskud af ufaglært arbejdskraft, som derfor får en øget risiko for arbejdsløshed de kommende år.

I sammenligning med unge fra andre europæiske lande starter de danske unge desuden relativt sent på deres uddannelse. Kun lidt over 40 procent starter på studiet inden de fylder 22 år, mens den tilsvarende andel er mellem 60 og 80 procent i mange andre lande, jf. figur 2.10.

Hvis flere danske unge tog den direkte vej gennem uddannelsessystemet fra ungdomsuddannelserne til de videregående uddannelser, vil det generelle

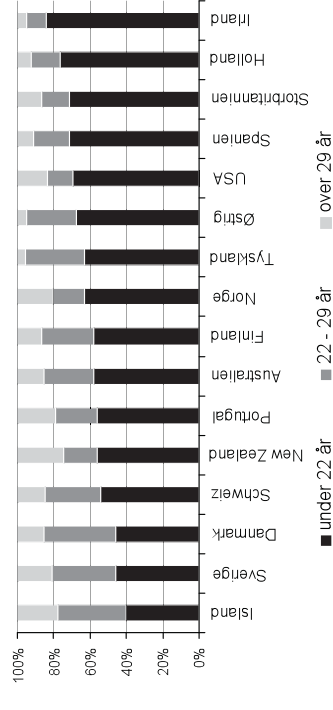
uddannelsesniveau stige, hvilket vil øge timeproduktiviteten. Antallet af år, de unge arbejder efter endt uddannelse, vil desuden stige, hvilket vil øge afkastet af uddannelserne for samfundet og livstidsindkomsten for de unge.

FIGUR 2.9:
ANDEL AF ÅRGANG DER GENNEMFØRER EN VIDEREGÅENDE UDDANNELSE (PCT.)

Kilde: Undervisningsministeriet, 2010.

FIGUR 2.10:
ALDER VED STUDIESTART I UDVALGTE LANDE

Kilde: Universitets- og Bygningstyrelsen, september 2009.

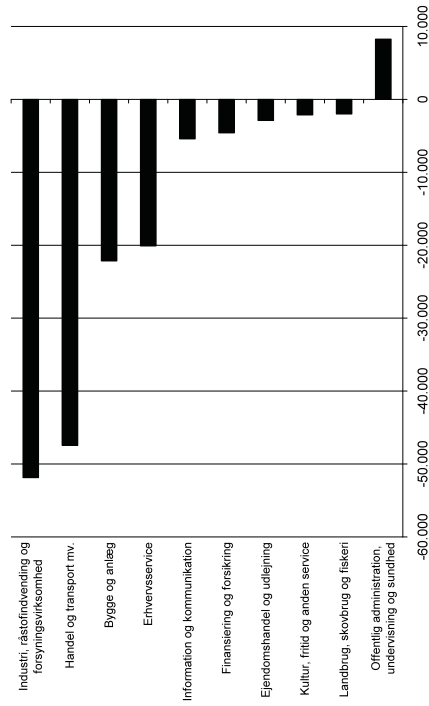
3. FLERE JOB – HER OG NU

Danmark har ikke siden 2. verdenskrig været ramt af et kraftigere økonomisk tilbageslag end det nuværende. I 2009 faldt den økonomiske vækst med ca. 5 procent. Beskæftigelsen er faldet med ca. 150.000 personer siden den toppede i 3. kvartal 2008.

Ændringen i antal beskæftigede fordelt på forskellige brancher fremgår af figur 3.1, jf. nedenfor.

FIGUR 3.1:
ÆNDRING I ANTAL BESKÆFTIGEDE FORDELTE PÅ BRANCHER.
4. KV. 2008 TIL 4. KV. 2009

Kilde: Nyl fra Danmarks Statistik nr. 117, Arbejdslederegistratet, 18. marts 2010.

De seneste konjunkturindikatorer tyder på, at bunden kan være nået. Det giver også grundlag for en vis optimisme, at ledigheden de seneste måneder er stagneret. Man må imidlertid fortsat forvente, at det tager sin tid før arbejdsmarkedet for alvor vender – beskæftigelsen stiger og ledigheden falder.

Både dansk og international økonomi vil i flere år fremover være præget af usikkerheder. Er vi vendt tilbage til en tilstand med stabil økonomisk fremgang? Eller er problemerne med den græske økonomi og euroens stabilitet kun begyndelsen til en ny forværring af krisen? Det vil med garanti vare lang tid, før der kan gives et sikkert svar på de spørgsmål.

Det private forbrug udvikler sig trods skattelettelser og lav rente beskedent. Danskerne er forsigtige i en tid med stigende ledighedsrisiko, offentlige fyrringsrunder og fortsat risiko for faldende boligpriser. Den internationale efterspørgsel trækker også kun meget beskedent i dansk økonomi. De fleste økonomiske prognoser fastslår, at opsvinget først langsomt vil komme i gang. AE forventer, at ledigheden vil fortsætte med at stige – og først toppe i løbet af 2011.

Derfor er der brug for at kickstarte beskæftigelsen med en fremrykning af offentlige investeringer. Det gavner navnlig den private beskæftigelse. Og derfor er det nærmest ødelæggende for økonomien at varsle en spareplan for den offentlige sektor i størrelsesorden 24 mia. kr. For ikke alene reduceres den offentlige efterspørgsel i økonomien direkte med 24 mia. kr. – de varslede besparelser kan i sig selv forlænge krisen, hvis forbrugerne som følge af ny usikkerhed bliver endnu mere forsigtige.

Regeringens skiftende og inkonsistente signaler i den økonomiske politik øger risikoen for at kvæle et spirende opsving. I januar 2010 blev alle opfordret til at bruge deres skattelettelser til øget privatforbrug, hvorefter man få måneder senere varsler en massiv spareplan på 24 mia. kr. Samtidig med at regeringen vil bremse væksten ved at reducere de offentlige investeringer kraftigt allerede i 2011.

I den nuværende situation er der brug for at skabe stabilitet og optimisme i dansk økonomi. Derfor skal der fortsat fremrykkes offentlige investeringer i såvel 2010 som 2011. Konkret foreslår S og SF, at der fremrykkes for 5 mia. kr. offentlige investeringer i 2010 og 10 mia. kr. ekstra i 2011.

I tabel 3.1 er vist en illustration af virkninger af fremrykning af offentlige investeringer.

TABEL 3.1:
SAMFUNDSØKONOMISKE EFFEKTER AF 5 MIA. KR. OG 10 MIA. KR.
I OFFENTLIGE INVESTINGER I 2010 OG 2011.

	2010	2011
BNP (pct.)	0,3	0,6
Beskæftigelse (1.000 personer)	4,7	11,4
Offentlig saldo (mia. kr.)	-2,4	-3,5

Kilde: AE, ADAM, 5 og SF, 2010.

Vi har aldrig påstået, at fremrykning af offentlige investeringer er en mirakelkur, der med et fingerknips løser alle problemer i dansk økonomi. Men det virker direkte på beskæftigelsen – primært i den private bygge- og anlægssektor, men også i øvrige dele af økonomien. Det sikrer, at ledigheden stiger mindre – og at ledigheden i mindre omfang får lov til at bide sig fast. Målet er ikke mindst, at undgå øget langtidsløshed – og dermed større problemer for den i enkelte i forhold til at vende tilbage til arbejdsmarkedet, når krisen engang er ovre.

Det skal bemærkes, at offentlige investeringer reelt har en ganske beskeden negativ effekt på det offentlige underskud. Som vist i tabel 3.1 er der selvsagt en begrænset negativ effekt i de år, hvor investeringerne fremrykkes. Men i de efterfølgende år vil det offentlige budget være direkte forbedret som følge af et højere beskæftigelsesniveau.

Selvom krisen langt fra er ovre, planlægger regeringen, at de offentlige investeringer allerede fra næste år reduceres markant, jf. tabel 3.2. Det kan sammen med de udmeldte besparelser på 24 mia. kr. tage luften ud af dansk økonomi.

TABEL 3.2:
OFFENTLIGE INVESTINGER, MIA. KR., 2009-2011

	2010	2011
2009	36	38
	44	

Kilde: Økonomisk Redegørelse, tabel B.1., december 2009.

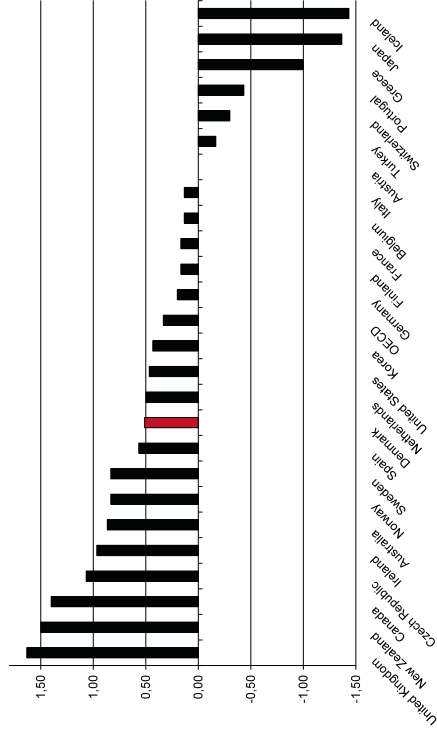
Regeringens økonomiske politik har også hidtil været præget af, at man satte for sent ind – og med de forkerte virkemidler.

Det stod allerede i 2008 klart, at den finansielle krise ville få kraftige realøkonomiske konsekvenser. Allerede dengang krævede vi handling. Havde man fulgt vores råd ville både underskuddet og arbejdsløsheden i dag have været lavere.

Imidlertid skulle man langt ind i 2009 før regeringen omsider tog sig sammen – og da man skulle vælge virkemidler, blev der lagt alt for kraftig vægt på at stimulere det private forbrug gennem udbetaling af SP og skattelettelser. Initiativer der – helt som vi dengang advarede imod – siden har vist sig at være relativt virkningsløse.

Regeringen har i bagklogskabens lys siden hævdet, at der reelt er fremrykket offentlige investeringer i historisk stort omfang. Internationale undersøgelser viser imidlertid jf. figur 3.2, at fremrykningen af offentlige investeringer har været relativt beskeden i Danmark sammenlignet med andre lande, der også har været i økonomisk krise.

FIGUR 3.2:
AFVIGELSE I OFFENTLIGE INVESTINGER FRA DET HISTORISKE NIVEAU,
2009-2011

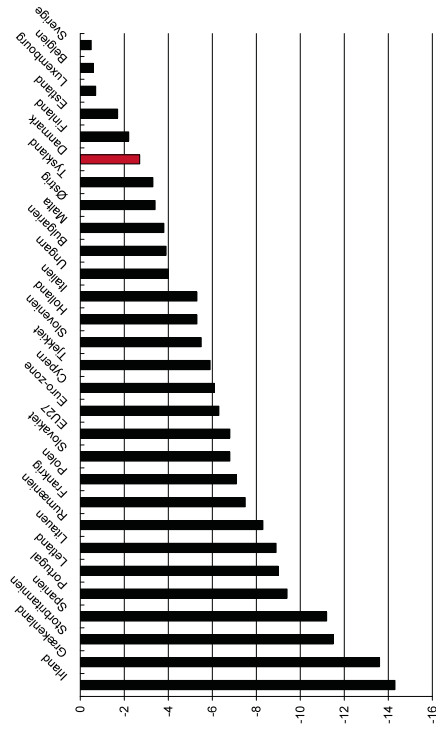
Kilde: AE "Spareplan risikerer at kvæle opsvinget i dansk økonomi", marts 2010.

Der er derfor al mulig grund til fortsat at hæve de offentlige investeringer, så længe beskæftigelsen falder og ledigheden stiger. Når regeringen hæver, at det vil skabe massivt lønpres, og presse renten op som følge af midlertidigt stigende offentlige underskud, er det uden fagøkonomisk berettigelse.

For det første er ledigheden fortsat høj. Det vender efter alt at dømmes først, når den internationale efterspørgsel for alvor tager fat. Risikoen for lønpres er derfor helt fraværende.

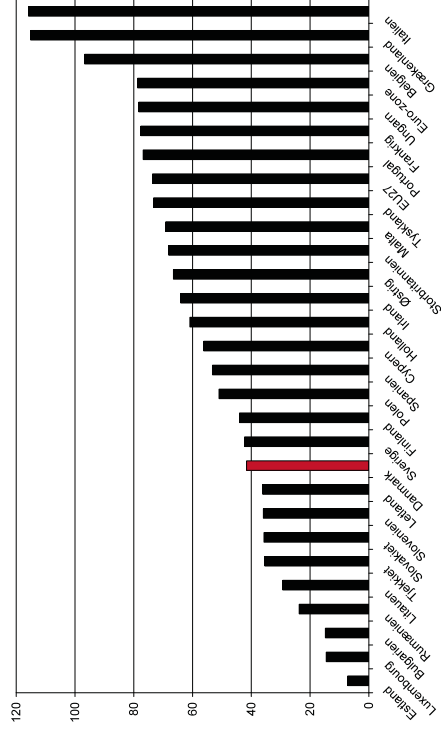
For det andet er Danmark, til trods for at regeringen har øget underskuddet kraftigt med midlertidigt underfinansierede skattelettelser, et af de euro-pæiske lande, der har det relativt mest beskedne budgetunderskud og den mindste offentlige gæld, jf. figur 3.3 og 3.4. En ansvarlig økonomisk politik, der stimulerer beskæftigelsen, indebærer altså ingen som helst risiko for, at Danmark kommer ud i en international krise, der medfører stigende rente, som det er sket for Europas svageste økonomier med Grækenland i spidsen.

FIGUR 3.3:
OFFENTLIGT ØMU-UNDERSKUD I EU-LANDENE I 2009, PCT. AF BNP

Kilde: Danmarks Statistik, Statistiskbanken.

FIGUR 3.4:
ØMU-CÆLD I EU-LANDENE I 2009, PCT. AF BNP

Kilde: Danmarks Statistik, Statistiskbanken.

4. HVAD SKAL DANMARK LEVE AF?

Den økonomiske krise har kostet Danmark 150.000 arbejdspladser. Og selvom krisen ikke varer evigt, så kommer mange af de tabte arbejdspladser aldrig tilbage til Danmark igen. De er væk for altid. Den udvikling vil fortsætte – også efter krisen.

Det skyldes, at krisen udløste et nyt stort spring i retning af en næsten total globaliseret økonomi, hvor lande med et relativt højt løn- og omkostningsniveau sættes under enormt konkurrencepres.

Tidligere regnede vi med, at Danmark ville være "bedst, når andre var billigst". Nu er vi blevet klogere. Nye vækstøkonomier som Kina og Indien nøjes ikke længere med at presse os på prisen. Krisen har betydet, at de sætser endnu hårdere på uddannelse, forskning og innovation. Områder hvor Danmark samtidig er gået i stå, eller halter bagefter udviklingen i de lande, vi konkurrerer med.

Hvis vi skal forblive et af verdens rigeste samfund, kræver det en gennemgribende fornyelse af dansk økonomi. Fornyeisen skal først og fremmest gennemføres af erhvervslivet. Vækst og velstand skabes af virksomheder og lønmodtagere. Ikke af politik og politikere. Men markedskræfterne løser ikke opgaven af sig selv. Det vi har brug for, er en fornyelse af den særlige danske vækstmodel.

For det er ingen tilfældighed, at Danmark hidtil har stået stærkt i den globale konkurrence. Det skyldes et forpligtende partnerskab mellem regering og erhvervsliv. En konsekvent satsning på viden og uddannelse. Flexicurity på arbejdsmarkedet. Og evnen til at udvikle særlige danske styrkepositioner.

Derfor lægger vi op til en historisk satsning på uddannelse og til trepartsforhandlinger om reformer på arbejdsmarkedet. Samtidig har Danmark brug for en ny erhvervspolitik. VKO-flertallet har forsøgt at hjælpe dansk erhvervsliv med lavere selskabsskat og en række støtteordninger.

Men selskabsskatteletelsen er for en stor dels vedkommende gået til banker- og olieselskaberne i Nordsøen. Støtteordningerne er for en stor dels ved-

kommande dokumenteret ineffektive. Eller gennemført som vennetjenester til nære politiske allierede. Som eksempelvis med støttepakkerne til landbruget.

Vi vil sætte en ny vækst dagsorden. Den skal udvikles i dialog med organisationer og virksomheder, herunder også pensionskasserne, Lønmodtagernes Dyrtidsfond og ATP, der kan stille kapital til rådighed for at sikre den nødvendige fremdrift inden for særlige vækstområder. Vi kræver bare, at udgangspunktet skal være realistisk.

Vi kan ikke skabe vækst og arbejdspladser med endnu større skattelettelser, eller endnu flere lempelser af kravene til miljø, forbrugerbeskyttelse og lønmodtagerrettigheder. Det har vi ikke råd til – og andre lande vil altid være parat til at gå endnu længere end os. Vi vil tværtimod genopfinde den særlige danske vej til vækst og velstand. Det vil vi gøre i dialog med dansk erhvervsliv.

SKAT, AFGIFTER OG NY ERHVERVSPOLITIK

Det er helt rimeligt at kræve et større skattebidrag fra landbruget, den finansielle sektor, multinationale firmaer og andre, der direkte unddrager sig skat, samt fra olie- og gasproduktionen i Nordsøen uden for eneretsbevillingen.

Herunder er forslaget om at føre penge "fra banker til børn" særligt perspektivrigt i forhold til fremtidens vækst og udvikling. Det indebærer, at banker og andre finansielle virksomheder bidrager med ca. 2 mia. kr., som er øremærket til folkeskolen. S og SF's skatteforslag betyder, at halvdelen af provenuet kommer fra en generel forøgelse af selskabsskatten, mens den anden halvdel fremkommer ved at hæve de finansielle virksomheders lønsumsafgift. Vi forbeholder os ret til at justere på denne fordeling, men fastholder det samlede beløb.

De øvrige dele af dansk erhvervsliv ønsker S og SF ikke at belaste yderligere. Men der er brug for i alt 2,2 mia. kr. til en ny erhvervs politik, hvoraf 1 mia. kr. bruges til et nyt klimafradrag eller lignende, og resten til finansiering af de øvrige erhvervspolitiske initiativer, der skal bidrage til langsigtet vækst i danske virksomheder.

De penge skal erhvervslivet selv finansiere. Vi ser helst, at det sker ved at beskære unødvendige og forældede former for erhvervsstøtte, herunder den indirekte støtte, der gives i form af særlige regler i skattesystemet (skatteudgifter) og eventuelt ved at stramme visse afskrivningsregler mv. Kun hvis dette mod forventning ikke kan lade sig gøre, vil vi hæve selskabsskattesatsen. Men uanset hvordan pengene skaffes bliver de i erhvervslivet.

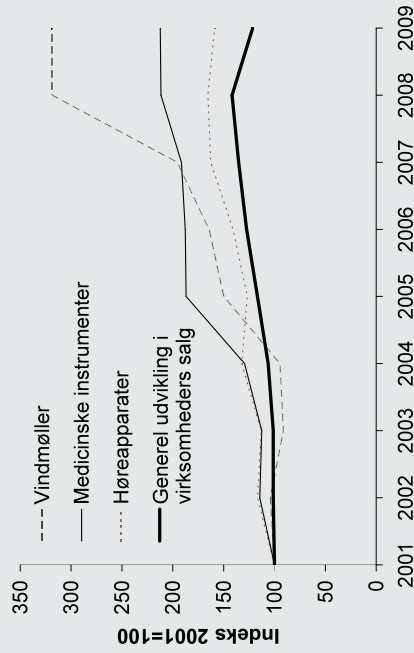
FREMTIDENS VÆKSTBRANCHER

BOKS 4.1

Mange af de store, danske eksportvirksomheder har til fælles, at deres internationale status bygger på et solidt dansk hjemmemarked. Energi/bedste danske forbrugere har især siden 1970'erne isoleret deres huse med Rockwool og sparet på energien med en Danfoss-termostat. Danskerne med høreproblemer har pga. generøse offentlige tilskud haft råd til at anskaffe sig Oticon-høreapparater af høj kvalitet. Og den ambitiøse udbygning af dansk vindenergi under Nyrup-regeringen gav det nødvendige rygstød til Vestas, som gjorde, at virksomheden kunne blive verdens største vindmølleproducent.

Disse virksomheders succes er altså ikke bygget på lav selskabsskat eller slap regulering, men tværtimod på, at der i det danske samfund var nogle rammer, som betød, at de kunne udvikle sig. Evnen til at skabe netop den form for vækstfremmende rammebetingelser er afgørende for en ny erhvervs politik.

VÆKSTBRANCHER

Kilde: Danmarks Statistik.

I samme forbindelse drøfter vi gerne muligheden for at foretage en provenu-neutral omlægning af de grønne afgifter, der betales af erhvervslivet. Nogle afgifter stimulerer udviklingen af nye, mere miljørigtige produkter og metoder. Andre skader miljøet og bremser udviklingen af nye løsninger. En omlægning kan gavne både miljøet og erhvervslivet – uden at koste statskassen penge.

Under alle omstændigheder bør alle erhvervsstøtteordninger – gamle som nye – forsynes med en udløbsdato, så det kræver en aktiv politisk beslutning at forlænge dem. De initiativer, der skal bevares, må desuden samles i langt færre ordninger, for i dag er støttemulighederne uoverskuelige. Det kan medføre, at gode ideer opgives, alene fordi virksomhederne ikke ved hvor og hvordan, man søger støtte.

INEFFEKTIV OFFENTLIG ERHVERVSSTØTTE

BOKS 4.2

Regeringen har opgjort den samlede erhvervsstøtte i 2010 til 23,6 mia. kr. Heraf vedrører 10,2 mia. kr. udgifter til erhvervsstøtte til ordninger på finansloven mv., og 13,3 mia. kr. vedrører erhvervsstøtte gennem skattesystemet. Desværre er der fra flere sider stærk kritik af erhvervsfremmesystemet for at være uoverskueligt for virksomhederne og uden dokumenterbar effekt.

Konkret har DI i en undersøgelse fra 2008 kortlagt det offentliges engagement på innovationsområdet. Kortlægningen viste, at der i 2008 var 88 innovationsordninger og -programmer på finansloven med en samlet offentlig udgift på ca. 4,4 mia. kr. Ifølge undersøgelsen er innovationssystemet svært at gennemskue og for bureaukratisk at bruge. Senest har DI i en undersøgelse fra januar 2010 vist, at 80 procent af de mindre og mellemstore virksomheder ikke bruger innovationssystemet.

I Statsrevisorernes beretning om effekten af erhvervsfremmeindsatsen på innovations- og iværksætterområdet fra juni 2008, rejses en kraftig kritik af administrationen af den danske erhvervsfremmeindsats. Kritikken er særligt, at der ikke er styr på effekterne af ordningerne.

Endelig har Teknologirådet i oktober 2008 konkluderet, at det nuværende erhvervsfremmesystem er en innovationsbarriere. Ligesom DI konkluderer Teknologirådet, at det er uforholdsmæssigt tidskrævende for virksomhederne at ansøge. Situationen stiller krav om udformning af en statslig støttepolitik til fremme af innovation, der er langt mere overskuelig og tilgængelig. Det eksisterende system i Danmark hæmmer med andre ord udformning og implementering af effektive innovationspolitikker.

4.1 DANSKE STYRKEPOSITIONER

Det er ikke en politisk opgave at udvælge og støtte de bedste virksomheder. Det sker bedst på markedsvilkår i fri konkurrence. Men en moderne erhvervs-politik kræver, at vi satser på særlige danske styrkepositioner.

Som et grønt velfærdssamfund adskiller Danmark sig på afgørende punkter fra de fleste andre lande i verden. Den offentlige sektor spiller en markant rolle i økonomien, og vi stiller høje krav til beskyttelsen af miljø, forbrugere og lønmodtagere. Samtidig er vi på udvalgte områder klar til at gøre en tidligere og større indsats end andre nationer – der senere får brug for løsninger på de samme problemer.

Det skal vi blive bedre til at udnytte kommercielt. Dels ved at skabe særlige konkurrencefordele på de områder, hvor vi satser på at gå hele vejen og blive globalt førende. Dels ved at udforme den offentlige sektors indkøb og regulering på en måde, der fremmer vækst og udvikling i hele økonomien.

Når det gælder **vedvarende energi, miljøteknologi, velfærdsteknologi, medicin, forebyggelse og it** skal vi målbevidst satse på at udvikle nogle af verdens stærkeste virksomheder. Når det gælder **innovation, grøn omstilling og social ansvarlighed** skal vi stimulere udviklingen i alle danske virksomheder:

- **Offentlige indkøb.** Den offentlige sektor vil i 2011 købe privat producerede varer og tjenesteydelser for omkring 150 mia. kr. Hertil kommer, at kommunerne ejer langt størstedelen af forsyningsvirksomhederne, som bl.a. står for stort set hele indkøbet af vand- og affaldsteknologi. Det giver unikke muligheder for at stimulere udviklingen i dansk erhvervsliv. F.eks. med krav om, at produkterne er økologiske eller fri for farlige kemikalier. Andre muligheder er miljø-, energi- og arbejdsmiljøkrav i forbindelse med byggekontrakter. Ved fremtidige offentlige indkøb skal der i langt højere grad stilles krav om, at produkterne har innovationshøjde. Eksempelvis bør 5 procent af anlægsbudgettet ved sygehusbyggeri og infrastrukturprojekter reserveres til udviklingskontrakter med private virksomheder. Ligesom der ved alle offentlige udbud bør indbygges sociale klausuler.
- **Intelligent regulering.** I dele af dansk erhvervsliv er der brug for at stimulere en nødvendig udvikling af nye produkter og produktionsmetoder. Eksempelvis er landbruget i dag alt andet end bæredygtigt. Fremover bør store landbrug reguleres som al anden industri, hvor princippet er, at "forureneren betaler". Der findes en lang række teknologier, der kan nedbringe landbrugets forurening. Flere er på tegnebrættet. Med bedre

indtjeningsmuligheder i form af energiproduktion, bedre udnyttelse af godningsværdien i gyldte mv. Men det bliver kun til noget, hvis der stilles krav – og ydes støtte til udvikling og billiggørelse af de nye teknologier. Kravene indføres gradvis frem til 2020.

- **Høje ambitioner.** Ambitiøse politiske målsætninger kan fremme efterfølgende på produkter, der på længere sigt med stor sandsynlighed vil blive nødvendige på globalt plan. Vindmølleventyret er det bedste eksempel. Med Socialdemokraterne og SF's mål om at gøre Danmark helt uafhængigt af fossile brændsler i 2050 har vi enorme muligheder for at blive globalt førende inden for en række nye energi- og klimateknologier som f.eks. udvikling af intelligent elforsyning, biogasproduktion, jordvarme, solvarme, solceller og bølgeenergi. Efter et regeringsskifte vil der blive sat konkrete udbygningsmål for en række nye teknologier. Udviklingen PSO-finansieres i forlængelse af de energiaftaler, der er indgået under skiftende regeringer.
- **Økonomisk tilskyndelse.** Danmark skal være et land, hvor man så vidt muligt har en økonomisk tilskyndelse til at vælge produkter med fremtiden for sig. Et skattefradrag for klimainvesteringer eller en omlægning af erhvervslivets grønne afgifter trækker i den rigtige retning. Men der er brug for flere initiativer. Eksempelvis til fremme af energirenovering.

ENERGIRENOVERINGER

BOKS 4.3

Potentialet for energirenoveringer er enormt og gevinsten er stor. Både her og nu i forhold til flere arbejdspladser og bedre indeklima. Men også på længere sigt, fordi det gavner miljøet og giver de mange vækstvirksomheder på området en øget ekspertise og konkurrencefordel. Hvis de skal sikre Danmark øgede eksportindtægter, skal teknologien og produkterne hele tiden udvikles og forbedres. Derfor skal Danmark være det land i verden, der er længst fremme med energirenovering.

Energirenoveringer toppet nu listen over danske boliggejeres foretrukne boligforbedringer. Flere og flere kommuner og virksomheder kan også se potentialet i den langsigtede gevinst ved energiforbedringer. Men banker vil ofte ikke låne penge ud til projekterne – og for kommunerne er de svære at prioritere i en presset økonomisk situation. Det problem kan løses med såkaldte "ESCO-ordninger". Det er totalløsninger, hvor lånene til energirenoveringerne tilbagebetales gennem en uændret varmeregning med de besparelser, energiforbedringerne giver. De skal udbredes ved opsøgende information og med en klimafond, der finansierer ESCO-projekter for private boliggejere og i industrivirksomheder.

4.2 OFFENTLIGT-PRIVAT SAMARBEJDE

Danmark har brug for en pragmatisk opblødning af grænserne mellem den private og den offentlige sektor. Efter årtier med dogmatiske slagsmål om udlicitering og privatisering af statslige virksomheder, er tiden inde til offentligt-privat samarbejde på en lang række områder.

Særligt når det gælder udviklingen af danske styrkepositioner, er vi parat til at gå helt nye veje. I dialog med erhvervslivet skal vi udvikle og afprøve mulighederne for at danne offentligt-private selskaber, som anvender den viden, der bliver opbygget i den offentlige sektor.

Samtidig er vi åbne for at lade store institutionelle investorer som pensionskasserne, Lønmodtagernes Dyrtidsfond og ATP anlægge og vedligeholde offentlig infrastruktur som f.eks. udvalgte veje og jernbaner. Det betyder, at de har ejendomsretten til anlægget i en periode på f.eks. 30 år, men hvor det offentlige fastsætter betingelser for brugen af anlægget og eventuelt har et medarbejderskab i form af aktier. Da staten kan låne til en lavere rente end alle andre, kan det være fordelagtigt, at staten garanterer for størsteparten af lånene i sådanne konstruktioner.

I visse tilfælde er det dog afgørende, at det offentlige står som ejer af vital infrastruktur. Det gælder f.eks. Københavns Lufthavn, som ikke burde være privatiseret, og DONG, hvor staten bør beholde sin aktiemajoritet.

UDVIKLING AF VELFÆRDSTEKNOLOGI I OFFENTLIGT-PRIVAT SAMARBEJDE

BOKS 4.4

Danmark har brug for et nationalt videnscenter for velfærdsteknologi, der skal samle viden og sikre en samlet national udviklingsindsats på området. Videnscenteret skal bl.a. sammen med de private virksomheder på området sikre eksportfremstød og etablere samarbejdskontakter på tværs af landegrænser.

Der oprettes samtidig en fond, der finansierer innovationsprojekter, hvor den offentlige sektor i samarbejde med private virksomheder udvikler eller videreudvikler velfærdsteknologiske løsninger. Det er altså et krav ved støtten, at både det offentlige og den private virksomhed forpligter sig til projektet. Den enkelte kommune eller region skal – i nærmere begrænset omfang – kunne lånefinansiere deltagelse i velfærdsteknologiske projekter i samarbejde med private virksomheder.

Det offentlige skal naturligvis have en rimelig andel af det økonomiske udbytte fra sådanne projekter.

4.3 BEDRE RAMMEVILKÅR

Nye målrettede erhvervspolitiske tiltag har stor betydning for den fremtidige vækst. Samtidig er det vigtigt at sikre gode rammevilkår for alle dele af dansk erhvervsliv. Her bidrager Socialdemokraterne og SF's initiativer om bedre uddannelse, mere forskning, større fleksibilitet på arbejdsmarkedet og nye investeringer i kollektiv trafik og anden infrastruktur. Dertil kommer en række mere målrettede initiativer:

- Dansk Arbejdsgiverforening har gentagne gange rejst kritik af, at lukkede dage og begrænsninger af daginstitutionernes åbningstider hæmmer fleksibiliteten på arbejdsmarkedet. De problemer er vi parate til at gøre op med.
- Mange virksomheder og erhvervsorganisationer føler, at deres udviklingsmuligheder begrænses af langsom og ukvalificeret sagsbehandling hos myndighederne. Det må aldrig blive en undskyldning for at bryde eller bøje reglerne. Men der er brug for at sikre virksomhederne nogle grundlæggende rettigheder, når det gælder responstider, præcision og kvalitet i den offentlige sagsbehandling.
- På et stadigt mere globaliseret arbejdsmarked vil flere og flere danske virksomheder i stadig højere grad få brug for at kunne tiltrække høj kvalificeret udenlandsk arbejdskraft. Men mange virksomheder oplever, at deres muligheder begrænses af unødigt bureaukrati. Vi er parate til at rydde op i unødvendige regler og procedurer i dialog med de berørte virksomheder.

4.4 INNOVATIV PRODUKTUDVIKLING

Særligt på områder hvor vi ønsker at opbygge danske styrkepositioner, skal vi give helt nye idéer og også helt nye virksomheder bedre overlevelseschancer gennem nogle af de sværeste faser i udviklingen af deres produkter. Ofte er det sådan, at selvom der først opnås støtte til forskning, så mangler der bag efter muligheder for udvikling, demonstrationsanlæg og markedsmodning i den fase, hvor teknologien er udviklet, men endnu ikke billigt nok til at klare sig på markedsvilkår. Det er blevet betegnet som ”dødens dal”.

Eksportmulighederne i at fremme en miljøteknologisk indsats på de klassiske miljøområder – vand, luft, støj og kemikalier – er store. Det bør ske via en kraftig styrkelse af det miljøteknologiske udviklings- og demonstrationsprogram (MUDP). Gennem tilskudsordninger og offentligt-privat samarbejde skal vi tilvejebringe den fornødne risikovillige kapital til udvikling, test og demon-

stration af nye og lovende miljøteknologier, der forudsætter en tilstrækkelig offentlig medfinansiering af de nødvendige investeringer i de kommende år.

Når det gælder vedvarende energi og klimateknologi skal der etableres en ordning med tilskud til at slå bro over "dødens dal", som foreslået af DI-miljø. Pengene fordeles af en bestyrelse og ydes trin for trin, hvis teknologien udvikler sig planmæssigt. DI-miljø har ikke mindst efterlyst en forudsigtelig mekanisme for tilskud – ellers kan usikkerhed om mulighederne for tilskud i en senere fase betyde, at en god ide ikke kommer videre end til tegnebrættet.

4.5 IVÆRKSÆTTERE

Vækstlaget i dansk økonomi vil få særlig opmærksomhed i en ny erhvervs-politik. Der skal gøres mere for at give iværksættere og små virksomheder bedre vilkår:

- Der skal gennemføres en afbureaukratisering af reglerne i skattelovgivningen og arbejdsmarkedslovgivningen med sigte på at lette de administrative byrder for små og mellemstore virksomheder.
- Der skal oprettes en barselsfond for selvstændige og reglerne for barselsdagpenge for selvstændige skal gøres mere smidige.
- Akademikere kan i dag få et tilskud med på 10.000 kr. pr. måned, når de ansættes som videnpiloter i små og mellemstore virksomheder. Ordningen bør udvides. Den skaber øget vækst i virksomhederne og hjælper ledige i beskæftigelse. Ordningen vurderes løbende i lyset af konjunktursituationen.
- Hjemmeserviceordningen, som regeringen har begrænset til kun at gælde pensionister, gav bl.a. travle børnefamilier mulighed for at købe sig til rengøring mv. (uden at skulle ud på det sorte marked). S og SF vil indføre en hjemmeserviceordning f.eks. i form af mulighed for løntilskud til firmaer, der udfører hjemmeservice, såfremt de ansætter personer med svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Løntilskuddet gør det muligt at holde timeprisen nede på et fornuftigt niveau.

Der er samtidig brug for flere initiativer, der retter sig mere direkte mod særligt innovative iværksættere:

- Det skal punkt for punkt undersøges om ellers fornuftige og nødvendige regler kan suspenderes midlertidigt. På en række områder kan man forestille sig en karensperiode, som giver innovative iværksættere tid til at koncentrere sig om at komme i gang.
- Der skal foretages en forenkling af iværksætterstøtten. Det samlede billede af støtteordningerne er i dag helt uoverskueligt. Fremover bør der kun være én indgang til iværksætterstøtte. Til gengæld skal iværksætterne kunne forvente kompetent hjælp tilpasset deres behov.

4.6 VÆKST I HELE DANMARK

Socialdemokraterne og SF vil sikre udvikling og vækst i alle egne af Danmark. Vi vil sætte ind med tiltag, som kan genskabe en positiv udvikling og skabe flere vækstmuligheder i alle egne af landet. Dermed undgår vi, at der opstår marginaliserede områder i Danmark. Det hører ikke hjemme i et velfærdssamfund.

Socialdemokraterne og SF vil bl.a.:

- Bruge overskuddet fra bankpakkerne til lån og støtte til nye private virksomheder i yderområderne.
- Forbedre rammevilkårene i yderområderne, idet der bl.a. skal sikres en fornuftig uddannelsesdækning, en bedre kollektiv trafik og en større udbredelse af højhastighedsinternettet.
- Nedsætte en udkantskommission, der skal analysere hvilke tiltag, der skal til for at sikre en regional udvikling i hele landet.
- Iværksætte tiltag, der vil styrke landbruget som energileverandør og øge landbrugets omlægning til økologi.

S og SF har fremlagt et samlet udkantsudspil, som bygger på disse forslag. De skal ses i sammenhæng med, at S og SF vil annullere regeringens seneste lempelse af landbrugets jordskatter, der er et greit eksempel på ineffektiv erhvervsstøtte.

5. TREPARTSAFTALE OM LANGSIGTET ØKONOMISK HOLDBARHED

Arbejdsmarkedet er rygraden i dansk økonomi. Med den danske aftalemodel varetages et fælles ansvar for vækst og beskæftigelse på tværs af naturlige interessemodsætninger.

Ved ekstraordinære økonomiske udfordringer har skiftende regeringer søgt langsigtede løsninger i partnerskab med lønmodtagere og arbejdsgivere. Bl.a. med Hjelhedsløsningen i 1963 og med den såkaldte Fælleseklæring i 1987. Dengang sikrede etableringen af arbejdsmarkedspensioner en styrkelse af opsparring og konkurrenceevnen, som medvirkede til de seneste årtiers kraftige økonomiske fremgang.

De alvorlige udsigter for dansk økonomi kræver nu betydelige reforminitiativer. Derfor vil en ny regering indkalde til **trepartsforhandlinger om langsigtet økonomisk holdbarhed**. Uden nye initiativer har vi udsigt til permanente underskud og voksende gæld. Det er en fælles udfordring. Alle må bidrage til løsningen. Med "Fair Forandring" lægges der op til et større skattebidrag fra de bedst stillede. Samtidig skal vi prioritere hårdere i de offentlige udgifter og få pengene til at strække længere i den offentlige sektor.

Men et markant højere skattetryk vil være til skade for dansk økonomi. Og markant lavere offentlige udgifter vil medføre uacceptable forringelser af velfærden. Derfor skal Danmark først og fremmest arbejde sig ud af krisen.

Kun hvis flere arbejder mere, kan vi få råd til at bevare og udbygge velfærden. Det forudsætter en aktiv jobpolitik. Så længe beskæftigelsen falder forværres problemerne yderligere. Derfor vil vi sætte gang i beskæftigelsen med fremrykkede offentlige investeringer, hæve uddannelsesniveaet, øge produktiviteten og forny erhvervspolitikken. Det skaffer flere arbejdspladser. En trepartsaftale skal sikre, at vi længere sigt også har den nødvendige arbejdskraft til at holde gang i væksten.

Trepartsforhandlingerne finder sted på baggrund af et regeringsoplæg. Målsætningen er en trepartsftale med de overenskomstbærende organisationer, hvor reformer på arbejdsmarkedet giver det største enkeltstående bidrag til økonomisk genopretning og langsigtet holdbarhed. Det forudsætter en helledsløsning, som samtidig styrker den danske arbejdsmarkedsmodel og den

ØKONOMISK HOLDBARHED

BOKS 5.1

I 2010 forventer Finansministeriet et underskud på 94 mia. kr. eller 5,5 procent af BNP, mens den strukturelle saldo er opgjort til et underskud på 1,7 procent af BNP svarende til ca. 30 mia. kr. Hvis der ikke havde været en økonomisk krise, ville der således alligevel have været et underskud på ca. 30 mia. kr. Der er derfor både brug for en kortsigtet indsats for at bringe underskuddet på 94 mia. kr. ned, og en langsigtet indsats for at skabe balance på de offentlige budgetter, når konjunkturerne er mere normale.

På det korte sigt, frem mod 2013, skal Danmark ifølge EU's regler sigte mod at bringe underskuddet ned under 3 procent af BNP, og frem mod 2015 må vi ikke sigte på et strukturelt underskud større end 1/2 procent af BNP. Det er også baggrunden for regeringens forventning om en henstilling fra EU om at forbedre den strukturelle saldo med 1/2 procent af BNP hvert år i 2011-2013, altså en forbedring af den strukturelle saldo med 1 1/2 procent af BNP fra forventet -1,8 procent i 2015 til -0,3 procent i 2015. Det svarer til en forbedring af den strukturelle saldo på 24 mia. kr. S og SF anerkender, at der er behov for at forbedre den strukturelle saldo med 24 mia. kr.

Der har i debatten været fremlagt mange mulige måder at opnå forbedringen af den strukturelle saldo på 24 mia. kr. Først og fremmest har det været diskuteret om ændringer i efterlønnen kunne være en mulighed, men som det fremgår af tabellen nedenfor, vil selv ikke et fuldstændigt stop for tilgangen til efterlønnen være nok. Skattestigninger skal være meget markante for at komme op i nærheden af 24 mia. kr.

VARIGT PROVENU VED FORSKELLIGE TILTAG

Efterlønnen Stop for tilgang til efterløn Fremrykning af velfærdstøring til 2011 Fremrykning af velfærdstøring til 2015	18 mia. kr. 5 mia. kr. 2 1/2 mia. kr.
Tredobling af ejendomsværdiskatten	25 mia. kr.
Afskaffe arbejdsløshedsdagpenge og kontanthjælp	25 mia. kr.

Kilde: AE og svar på skatteudvalgets spørgsmål 316 af 16. marts 2010. Finansloven for 2010.

særlige danske "flexicurity"-kombination af tryghed og fleksibilitet kombineret med livslang læring.

Socialdemokraterne og SF's oplæg til trepartsforhandlinger er at sikre en samlet forbedring af den økonomiske holdbarhed på 15 mia. kr. De enkelte elementer er til fri forhandling – inden for rammerne af en fælles forpligtelse til at nå dette mål med en kombination af nedensstående virkemidler.

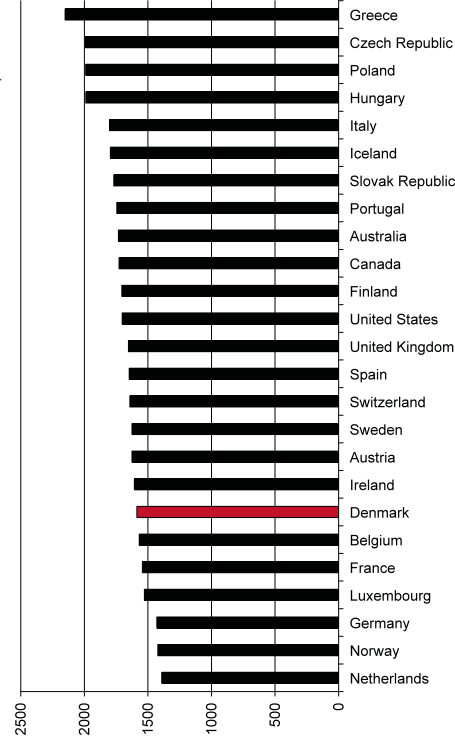
En realiseret stigning i den ugentlige arbejdstid på en time vil i sig selv kunne indfri målet med trepartsforhandlingerne. På den baggrund er det en forudsætning for at nå målet, at øget arbejdstid indgår som en væsentlig del af løsningen i en samlet trepartsaftale.

ARBEJDS- TID

Danskerne arbejdstid pr. person er ikke specielt høj i sammenligning med andre lande. Til gengæld har vi en langt større arbejdsmarkedsdeltagelse i en fremtid med flere ældre og færre unge vil arbejdsmarkedsdeltagelsen uvægerlig falde. Derfor får vi brug for en ekstra arbejdsindsats fra hele arbejdsstyrken.

FIGUR 5.1:

ÅRLIGT ANTAL ARBEJDS- TIDER PR. BSKÆFTIGET I UDVALGTE LANDE, 2008

Kilde: OECD

Selv et begrænset løft af den samlede arbejdstid har meget stor effekt. Det vil være en solidarisk løsning på Danmarks økonomiske udfordringer. Hvis alle yder et overskueligt bidrag kan det træde i stedet for reformer, der rammer særlige grupper uforholdsmæssigt hårdt – eksempelvis dagpenge- og efterlønsmodtagere.

Arbejdstiden er et rent overenskomststillet og arbejdstidsbestemmelserne varierer kraftigt fra område til område. Samtidig lægger lovgivningen nogle rammer for arbejdstidstilrettelæggelsen f.eks. ved ferie. Parterne bør

tilslutte sig målet om at øge den gennemsnitlige arbejdstid i forbindelse med de kommende overenskomstforhandlinger. Der kan anvendes en bred vifte af virkemidler som tilpasses særlige forhold og udfordringer. Eksempelvis:

- Offentligt ansatte skal i endnu videre omfang have **ret til fuldtids- beskæftigelse** på attraktive vilkår.
- Overenskomstparterne vurderer muligheder for at indføre/øge **flydende tid og plustid** (fast arbejdstid over 37 timer) tilpasset den enkelte branche.
- Overenskomstparterne vurderer mulighederne for at indføre **mere fleksible overarbejdsbestemmelser og større variation af normalarbejdsugen**.
- Der gives mulighed for at overenskomstparterne kan aftale at **omlægge den 5. ferieuge til 5 feriefridage**, som kan udbetales som løn.
- Overenskomstparterne erklærer, at **man ikke vil gennemføre aftaler, der forkorter normalarbejdstiden**, så længe trepartsaftalen løber.
- **Infrastruktur, kollektiv transport og offentlige servicetilbud**, f.eks. lukketider i daginstitutioner, skal i højere grad understøtte de reelle muligheder for at øge arbejdstiden.

FASTHOLDELSE AF SENIORER

Der rejses konstant krav om yderligere begrænsninger af efterlønsordningen i debatten om økonomisk holdbarhed. Det fører til urimelig usikkerhed. Derfor bekræfter Folketinget som led i trepartsaftale, at **velfærdsaftalen om efterløns- og pensionsalder står ved magt**. SF tiltræder velfærdsaftalen. En række positive muligheder for at fastholde seniorerne længere tid på arbejdsmarkedet bør i den forbindelse overvejes:

- Alle **efterlønsmodtagere, folkepensionister og førtidspensionister får mulighed for at tjene 60.000 kr. årligt** eller 5000 kr. om måneden uden modregning i deres ydelser. Det svarer reelt til, at man kan arbejde en eller to dage om ugen uden, at der foretages modregning.
- Det samlede kontingent til A-kasse og efterløn fastholdes, men fordelingen ændres, **så A-kassekontingentet gøres billigere, mens efterlønsbidraget bliver tilsvarende dyrere**. Samtidig gives der i en periode mulighed for skattefri udbetaling af hidtil indbetalt efterlønsbidrag ved frmelding fra efterlønsordningen. Dermed styrkes den danske arbejds-

markedsmodel ved, at flere lønmodtagere tilskyndes til at forsikre sig mod arbejdsløshed.

- Efter en vis årrække med medlemskab i efterlønsordningen etableres der mulighed for at "**veksle**" **efterlønsrettigheder til kompetencegivende efter- eller videreuddannelsesorlov på dagpengeydelse**. Vekselukursen kan f.eks. være, at 1½ års efterløn giver ret til 1 års uddannelse. Forslaget giver lønmodtagerne langt bedre mulighed for at uddanne sig til et sporskifte midt i arbejdslivet. Det øger mulighederne og motivationen for at udskyde tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.
- **Efterlønspræmien udbetales fremover løbende månedsvis** til efterlønsberettigede lønmodtagere over 62 år, der fortsætter på arbejdsmarkedet. Det giver en langt mere konkret og gennemskuelig tilskyndelse til de lønmodtagere, der har mulighed for at arbejde lidt længere.
- Parterne fjerner eventuelle **overenskomstmæssige barrierer** for hel eller delvis fastholdelse af seniorer på arbejdsmarkedet. I den forbindelse vurderes om der kan gives bedre rettigheder i overenskomsterne til gradvis tilbagetrækning ved at benytte den fleksible efterlønsordning.

UDDANNELSE AF ARBEJDSSTYRKEN

Hvis uddannelsesniveaet i arbejdsstyrken skal hæves, skal der også gives et løft til voksen- og efteruddannelse. Uddannelse giver flere valgmuligheder for den enkelte, reducerer risikoen for ledighed og øger generelt tilknytningen til arbejdsmarkedet. Vi skal indrette arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet, så der er bedre muligheder for livslang læring.

- **Afklaring af kompetencer og uddannelsesplan til lønmodtagerne** skal systematiseres og udbygges i samarbejde med de faglige organisationer. Der skal bl.a. være fokus på at sikre de ikke-faguddannede medarbejdere i den offentlige og private sektor en formel uddannelse, ligesom der skal være fokus på læse- og stavevanskeligheder, da det kan være en forhindring for mange i forhold til at tage efteruddannelse.
- **Virksomhederne skal informeres bedre om mulighederne** for at efteruddanne deres medarbejdere og for de økonomiske vilkår i kompetencefonde og offentlige ordninger.
- **Fokus på opkvalificering i den aktive beskæftigelsespolitik**. Der skal gives mulighed for, at arbejdsløse kan få kompetencegivende uddannelse

eller en kompetencegivende overbygning på eksisterende uddannelse under forudsætning af, at det styrker deres fremtidige beskæftigelsesmuligheder.

- **Bedre muligheder for livslang læring**. Uddannelses- og efteruddannelsesystemet skal løbende gennemgås og sammenlægges for at gøre det så let som muligt at bygge flere formelle kompetencer oven på sin uddannelse eller via Grundlæggende Voksen Uddannelse bygge formelle kompetencer oven på praktisk erhvervs erfaring.

SENIORERNE HAR ALLEREDE BIDRAGET

BOKS 5.2

I juni 2006 indgik VK-regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre en aftale om fremtidens indretning af folkepensionen og efterlønnen, kaldet Velfærdsforliget. SF er parat til at tilslutte sig aftalen. Den indebærer, at fra 2019 til 2022 hæves efterlønsalderen gradvist fra 60 år til 62 år og fra 2024 til 2027 hæves folkepensionsalderen gradvist fra 65 år til 67 år.

I 2015 - og løbende hvert femte år herefter - indekseres tilbagetrækningsalderen ud fra restlevetiden for 60-årige. Det sker med 10 års varsel og maksimalt med et år, så efterlønsalderen igen kan blive hævet med op til et år med virkning fra 2025 og folkepensionsalderen tilsvarende fra 2030.

En nyfødt anno 2010 kan forventes tidligst at gå på efterløn som 68½-årig og folkepension som 73½-årig. Ganske drastisk, når man sammenligner med de nuværende grænser på hhv. 60 år og 65 år. Havde man alene afskaffet efterlønnen i 2006 uden at rykke på pensionsalderen, ville en nyfødt kunne gå på pension som 65-årig – altså 8½ år før end med de regler, der følger af Velfærdsforliget. Velfærdsforliget forbedrede ifølge bl.a. AE den finanspolitiske holdbarhed med ca. 38 mia. kr. Årsagen til at forbedringen er så høj er som før nævnt, at folkepensionsalderen samtidig rykkes. Der er derimod kun et begrænset provenu at hente ved at fremskynde velfærdsforliget til 2011 eller 2015 set i forhold til de økonomiske udfordringer Danmark står over for, medmindre man ønsker at afskaffe efterlønnen med øjeblikkelig virkning, jf. tabellen nedenfor.

PROVENU VED YDERLIGERE ÆNDRINGER I EFTERLØNNEN

Stop for tilgang til efterløn	18 mia. kr.
Fremrykning af velfærdsforlig til 2011	5 mia. kr.
Fremrykning af velfærdsforlig til 2015	2½ mia. kr.

Kilde: AE "Kender du din pensionsalder?", 2010.

SOCIAL ANSVARLIGHED

Trods en lang højkonjunktur med historisk lav ledighed, er det ikke lykkedes at skabe en mærkbar forbedring for udsatte grupper på arbejdsmarkedet. Problemerne med sygefravær har været voksende, mens det samlede antal personer på fleksjob og førtidspension er vokset. Uddannelsen af unge er ligeledes gået i stå. Det er en uholdbar situation. En trepartsaftale bør gennem aktiv socialpolitik fokusere på reformer, der nedbringer tilgangen til førtidspension, moderniserer fleksjobordningen, sikrer bedre integration, giver praktikpladsgaranti til alle unge på erhvervsuddannelserne og mindsker sygefraværet:

- Virksomhedernes sociale ansvar fremmes med et nyt **"CSR-bidrag"**. Det erstatter den nuværende AER-ordning og går til at belønne virksomheder, der løfter et socialt ansvar med oprettelse af praktikpladser, fleksjob eller integrationstiltag. I tilknytning hertil indføres en praktikpladsgaranti for erhvervsskoleelever, der sikrer meningsfuld og lærende praktik til alle.
- Der gennemføres en **førtidspensionsreform med udviklingsforløb for unge der med de nuværende regler ville blive henvist til førtidspension**.
- **Fleksjobordningen reformeres**. Et af udgangspunkterne er Arbejdsmarkedskommissionens anbefalinger.
- Integrationsindsatsen fremmes med **målrettede løntilskud** til indvandrere langt fra arbejdsmarkedet og en **ny rådighedsforpligtelse ved familie-sammenføring**.
- **Forebyggelsesfondens formål udvides**, så der bliver flere muligheder for at fremme arbejdsmiljø og sundhedsfremme på de arbejdspladser og brancher med størst nedslidning.
- **Det løbende samarbejde om at reducere sygefravær og understøtning fra arbejdsmarkedet** mellem regeringen, arbejdsmarkedets parter og kommunerne skal styrkes. Bl.a. gennem en bedre sammenhængning af arbejdsmiljø og sundhedsfremme. Samarbejdet kan bl.a. omfatte vidensopsamling og formidling af erfaringerne til arbejdspladserne, igangsættelse af projekter, evt. med særligt fokus på udvalgte brancher eller problemer samt en løbende dialog om de eksisterende regler på området.

SOCIAL DUMPING

De senere års tilgang af udenlandsk arbejdskraft har bidraget positivt til dansk økonomi. Men det undergraver den danske aftalemodel og dermed det danske arbejdsmarked, at mange udenlandske lønmodtagere arbejder uden overenskomst og på kant med loven. Den udvikling skal vendes med en række nye initiativer:

- Der indføres **øget myndighedskontrol og bedre registrering** af udenlandske virksomheder og lønmodtagere, der arbejder i Danmark. Der fokuseres skarpere på overholdelse af skatte- og arbejdsmiljølovgivningen. Samarbejdet mellem myndighederne og arbejdsmarkedets parter fremmes parallelt med at ansvaret for håndteringen af udenlandsk arbejdskraft samles i Beskæftigelsesministeriet.
- Danmark skal i EU arbejde for at kunne **fuldbyrde danske arbejdsretsdomme i andre EU-lande**, så det eksempelvis bliver muligt at indkassere danske fagforeningsmedlemmers tilgodehavende hos virksomheder i Polen.
- Det indføres så vidt muligt **"kædeansvar"**, så muligheden for at omgå danske overenskomster ved brug af uorganiserede underleverandører begrænses.
- **Revision af Virksomhedsoverdragelsesloven** med henblik på, at medarbejdere bevarer deres ansættelsesforhold og sikres hidtidige overenskomstnæssige vilkår i forbindelse med licitation og outsourcing.
- Der afsættes midler til en **styrkelse af organisationernes oplysningsindsats** over for udlændinge på det danske arbejdsmarked.

FLEXICURITY

Det anerkendes bredt, at den danske aftalemodel med en høj overenskomstdækning og en dynamisk kombination af tryghed og fleksibilitet med mulighed for løbende opkvalificering, er en af de bærende forudsætninger for økonomisk vækst. Alligevel er aftalemodellen under pres. Medlemstallet i A-kasserne og de overenskomstbærende faglige organisationer har gennem en årrække været faldende, ikke mindst på grund af en række politiske tiltag, der har svækket lønmodtagerorganisationerne. Det er på længere sigt en alvorlig trussel mod aftale- og flexicitymodellen.

Med en trepartsaftale forpligter arbejdsmarkedets parter sig til at bære en væsentlig del af ansvaret for økonomisk genopretning. Det fordrer en række målrettede initiativer som markant bryder med de senere års udvikling og giver organisationerne mulighed for at bevare og udvikle deres nøglerolle i dansk økonomi:

- **Personer på fleksjob og ledighedsydelse skal tilmeldes en A-kasse.**
- **Arbejdsmarkedets parter skal inddrages yderligere i den aktive arbejds-markedspolitik lokalt, regionalt og nationalt.**
- Kommunaliseringen af jobcentrene har gjort den aktive arbejdsmarkeds-politik mindre homogen og øget risikoen for, at ledige gives forskellige tilbud ud fra kommunernes økonomiske formåen. Ved en evaluering af reformen drøftes det med arbejdsmarkedets parter, hvordan **de ledige sikres gode og ensartede tilbud, herunder hvordan A-kassernes rolle i forhold til de ledige kan styrkes.**
- **Dagpengesystemet moderniseres**, så det understøtter en udvikling på det danske arbejdsmarked kendetegnet med omstilling på et stadig højere niveau.
- Der skal iværksættes tiltag, der kan **øge overenskomstdæknings- og organisationsgraden på det danske arbejdsmarked.**
- Med den styrkede inddragelse skal det samtidig sikres, at **a-kasser og fagforeninger optræder som non-profit organisationer baseret på foreningsmæssige principper.**
- Der overvejes **ændret beskatning af kontingenter** til fagforening og a-kasser med udgangspunkt i uændrede økonomiske rammer.

6. FLERE SKAL TAGE EN UDDANNELSE – HURTIGERE

S og SF vil styrke uddannelserne. Sempelthen fordi uddannelse er det bedst tænkelige svar på mange af Danmarks økonomiske udfordringer.

Mere uddannelse øger vores velstand. Mere uddannelse sikrer højere produktivitet, bedre balance på arbejdsmarkedet og får flere i arbejde. Derfor er der brug for en ny og langt mere ambitiøs uddannelsespolitik.

Målet skal både være, at flere tager en uddannelse, og at de unge samtidig afslutter deres uddannelser hurtigere.

Vi kan komme et stykke af vejen gennem mere kvalitet i uddannelserne. Det vil kræve investeringer. Men der er samtidig brug for klare holdninger. SU-forrindgelser er efter vores opfattelse ikke et rimeligt middel til at få de unge hurtigere gennem uddannelserne. Så meget desto mere er der brug for et klart signal om, at gratis uddannelse er et privilegium. Jo længere og dyrere uddannelsen er, jo større er privilegiet. Regningen betales af hårdt arbejdende danskere, hvoraf mange kun har 7 eller 9 års skolegang bag sig.

Det forpligter. Derfor siger S og SF klart til de unge, at alle der er i stand til det, bør færdiggøre deres uddannelse hurtigere. Helt konkret er vores mål, at de unge i gennemsnit gennemfører deres kompetencegivende uddannelse mindst et halvt år tidligere end i dag.

En ny regering vil invitere personale- og elevorganisationer samt uddannelsesinstitutioner til en åben drøftelse af, hvordan vi bedst når målene. Det sikrer de bedste løsninger.

Vi vil løbende følge op på initiativerne. Det skal vurderes, om de er tilstrækkelige til at nå målsætningerne om at flere procent får en uddannelse, og at de unge færdiggør deres uddannelse mindst halvt år tidligere. Initiativer, der virker mod hensigten, skal udfases.

6.1 UDDANNELSE SKAL SIKRE, AT ALLE KAN FÅ ET ARBEJDE

Uddannelse forbedrer holdbarheden af de offentlige finanser – især fordi uddannelse betyder flere år i beskæftigelse og færre år på overførselsindkomst. Bedre balance på arbejdsmarkedet bidrager også til en lavere arbejdsløshed og dermed større holdbarhed.

Med den nuværende uddannelsespolitik er det danske arbejdsmarked i ubalance. Fremskrivninger viser, at der i år 2019 vil mangle godt 45.000 faglærte og 105.000 personer med en videregående uddannelse. Samtidig vil der opstå et stort overskud af uaglært arbejdskraft, jf. tabel 6.1.

Det er afgørende for konkurrenceevnen, at ubalancen bringes til ophør. S og SF vil iværksætte de fornødne initiativer for at uddannelsesmålsætningerne realiseres.

TABEL 6.1.

ÆNDRINGER I UDBUD OG EFTERSPØRGSEL EFTER ARBEJDSKRAFT, 2009-2019

	Udbud	Efterspørgsel	Ubalance
		Ændring i 1.000 personer	
Uaglært	-102	-189	88
Gymnasial	46	12	34
Erhvervsuddannede	-52	-7	-45
Videregående uddannede	102	207	-105
I alt	-7	22	-

Kilde: AE.

Velfærdsaftalen i 2006 blev lavet for at skaffe mere arbejdskraft, først og fremmest gennem en ændring af efterlønsordningen og pensionsalderen. Et måske lidt overset element var, at man samtidig opstillede konkrete uddannelsesmålsætninger for alle unge. På tværs af politiske skel blev der formuleret bindende mål om, at danske skulle have et højere uddannelsesniveau.

Desværre er disse målsætninger ikke realiseret. Tværtimod går det den forkerte vej. Langt de fleste unge starter på uddannelserne, men mange falder desværre fra undervejs. Det betyder, at antallet, der gennemfører en ungdomsuddannelse, er faldet med 2 procentpoint i perioden 2001-2008, og i samme periode er andelen med en videregående uddannelse stort set uændret.

Målene i Velfærdsforliget var at:

- 95 procent af de unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse i 2015.
- 50 procent af de unge skal gennemføre en videregående uddannelse i 2015.

Hvis disse målsætninger blev indfriet ville det ikke blot gavne den enkelte mulighed for at få et job. Det ville også selvstændigt bidrage til at forbedre holdbarheden i dansk økonomi.

UDDANNELSE OG HOLDBARHED

BOKS 6.1

I forbindelse med velfærdsaftalen i 2006 blev der afsat penge til at oprette det antal uddannelsespladser, som var nødvendige for at opfylde målsætningerne om, at 95 procent af en årgang skal have en ungdomsuddannelse, og 50 procent af en årgang skal have en videregående uddannelse i 2015. Finansministeriet har taget højde for disse udgifter i beregningerne af de offentlige finansiers langsigtede holdbarhed. Det belaster holdbarheden med 4 mia. kr. Trods enighed om målsætningerne mellem regeringen og oppositionen har der imidlertid løbende været uenighed om gevinsten af at øge uddannelsesniveaet. Navnlighar der været uenighed om beskæftigelsesvirkningen.

Regeringen og Finansministeriet har hele tiden lagt til grund, at beskæftigelseseffekten af uddannelse er aftagende. Dvs. at beskæftigelseseffekten ved at uddanne flere end hidtil er lavere end den gennemsnitlige beskæftigelseseffekt for de personer, der allerede har en uddannelse. Men AE-beregninger viser, at beskæftigelseseffekten af mere uddannelse omtrent er som den gennemsnitlige beskæftigelseseffekt.

Omsat til finanspolitisk holdbarhed betyder det, at AE regner med en netto-gevinst på 1 mia. kr. ved at indfri uddannelsesmålsætningerne. I forhold til Finansministeriets vurdering er forskellen altså 5 mia. kr. På det ene punkt er vi ikke parate til at anerkende Finansministeriets beregninger.

6.2 DE UNGE SKAL HURTIGERE IGENNEM UDDANNELSESSYSTEMET

Danske unge forsinkes næsten 4 år i uddannelsessystemet. Enten fordi de holder pauser, påbegynder flere uddannelser eller er lang tid om at afslutte deres uddannelse.

Når man kræver, at alle andre grupper skal lade et bidrag til økonomisk genopretning, er det også rimeligt at bede de studerende om at komme hurtigere gennem uddannelserne. Det vil kunne sikre et større arbejdsudbud og bidrage til den økonomiske holdbarhed.

Med udgangspunkt i Arbejdsmarkedskommissionens rapport vurderes gevinsten at være ca. 2,5 mia. kr., hvis de studerende i gennemsnit er et halvt år hurtigere om at gennemføre deres uddannelse. 5 og SF ønsker imidlertid at anvende sparet SU til at motivere de studerende til hurtigere studieafslutning og til forbedringer for studerende med særlige udfordringer. Det reducerer gevinsten til ca. 2,3 mia. kr.

I tabel 6.2 er vist de gennemsnitlige forsinkelser i uddannelsessystemet fordelt på forskellige uddannelsesretninger.

TABEL 6.2:

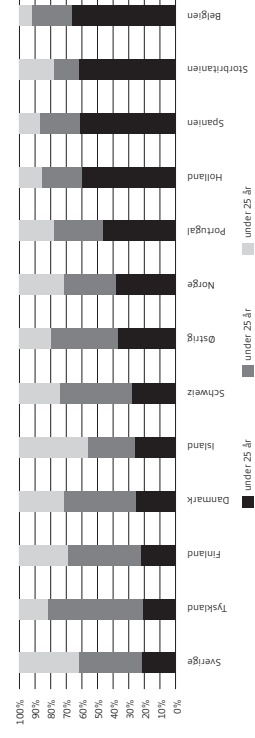
GENNEMSNITLIG FORSINKELSE I FÆRDIGGØRELSE AF UDDANNELSE FORDELT PÅ FORSKELLIGE UDDANNELSESRETNINGER, ANTAL ÅR, 2008

	EUR	KVU	MVU	LNU	I alt
10. klasse	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5
Dobbel- og ungdomsuddannelse	0,4	0,1	0,1	0,0	0,1
Uddannelsespause	2,6	2,4	2,3	1,9	2,3
Studieskift	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4
Resttid	0,0	0,3	0,4	1,6	0,6
I alt	3,8	3,7	3,7	4,3	3,9

Kilde: UMC-Statistik og Analyse.

Målet om kortere uddannelsessteder er bestemt ikke urealistisk. Hvis man sammenligner med andre lande er danske unge relativt langsomme til at afslutte deres uddannelse. Som det fremgår af figur 6.1 færdiggør ca. 60 procent af de unge i Storbritannien deres uddannelse inden de fylder 25 år. I Danmark sker det kun for ca. 25 procent af de unge.

FIGUR 6.1:
ALDRSFORDELING VED FULDØRELSE I 2006

Kilde: Eurostat, følge Universitets- og Børnegransningen "Universiteter i tal 2009".

Udviklingen i de unges alder ved færdiggørelse af uddannelse har generelt ligget på et stabilt niveau siden 2001. Der er sket et beskedent fald fra 28,6 år til 28,2 år, jf. tabel 6.3.

TABEL 6.3:
GENNEMSNITLIG ALDER VED FULDØRELSE AF EN VIDEREÅENDE
UDDANNELSE KVU, MVU OG LVU

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	28,6	28,6	28,6	28,8	28,7	28,7	28,3	28,2

Kilde: UVM/Un-C's Databank (EAK).

Med velfærdsførløget i 2006 blev iværksat en række initiativer, der skulle nedbringe den samlede forsinkelse, bl.a. med incitamenter til hurtigere start. Effekten af disse initiativer kan endnu ikke ses i den tilgængelige statistik, men vil sandsynligvis give et positivt bidrag til at nedbringe den gennemsnitlige forsinkelse. Der vil dog uden tvivl fortsat være tale om så væsentlige forsinkelser, at en yderligere reduktion på 6 måneder er rimelig og realistisk.

6.3 KONKRETE FORSLAG

Målene om at sikre 95 procent af alle unge en uddannelse, og få dem til at afslutte forløbet gennemsnitlig halvt år tidligere end i dag, skal realiseres med en bred vifte af initiativer lige fra folkeskolen til de videregående uddannelser. Vi ønsker at finde de bedste løsninger i dialog med alle områdets interessenter.

FOLKESKOLEN

Mange af problemerne i uddannelsessystemet skyldes, at en betydelig del af eleverne ikke lærer at læse, skrive og regne i de små klasser. Det gør det sværere at følge med i andre fag, og det betyder, at mange mangler forudsætningerne for at starte i enten gymnasiet eller på en erhvervsuddannelse både efter 9. og 10. klasse. I bedste fald er resultatet forsinkelser. I værste fald at de pågældende aldrig får en kompetencegivende uddannelse.

S og SF ønsker en reform af folkeskolen, der primært skal sigte på, at alle elever lærer at læse, skrive og regne i de små klasser. Vi afsætter 2 mia. kr. til dette formål, så vi kan løfte kvaliteten i folkeskolen bl.a. gennem to lærere eller undervisningsassistenter i fagene dansk og matematik i indskolingen, en læsehjælpagaranti efter 2. klasse samt lektiehjælp. I sagens natur vil der gå mange år før ændringer i folkeskolen – og især ændringer i de små klasser – slår igennem på arbejdsstyrkens kvalifikationer. Det er dog et selvstændigt stærkt argument for, at det hæster med at komme i gang.

OVERGANGE FRA GRUNDSKOLE TIL UNGDOMSUDDANNELSE

For de fleste indtræffer det første store valg i uddannelsessystemet efter 9. klasse: Gymnasium, erhvervsuddannelse eller 10. klasse? Det er utopisk at tro, at man kan få alle til at vælge rigtigt første gang, men det vil være en god investering at hjælpe flere med deres valg.

EN NY UDDANNELSESVÆJ: FLEKSUDDANNELSEN

En stor gruppe unge har svært ved at tage en ungdomsuddannelse på normale vilkår. Derfor oprettes en ny uddannelsesvej efter folkeskolen kaldet fleksuddannelsen, hvor de eksisterende ungdomsuddannelser kan kombineres på tværs eller gennemføres over længere tid, så alle unge kan gennemføre mindst 13 års uddannelse med et afsluttende kompetencebevis. En fleksuddannelse kan også tages på en virksomhed, hvor den unge primært arbejder, men også opkvalificerer sig via en uddannelseskontrakt. Fleksuddannelsen vil satse på faglige fællesskaber, og vil dermed adskille sig væsentligt fra tidligere tiders fri ungdomsuddannelse, der overlod den enkelte til et individualiseret og til tider ensomt studieliv.

OBLIGATORISK UDDANNELSESPAN TIL ALLE UNGE UDEN UNGDOMSUDDANNELSE

Både offentlige og private arbejdsgivere skal forpligtes til sikre, at alle deres ansatte unge under 25 år uden en ungdomsuddannelse har en uddannelsesplan. Uddannelsesplanen skal sikre, at den unge får en studie- eller erhvervs-kompetencegivende uddannelse, herunder at der er kvalitet i den læreplads eller det job, de har. Kravet om en uddannelsesplan vil medføre en hurtigere uddannelsesstart og dermed nedbringe omfanget af uddannelsespauser. Uddannelsesplanen udarbejdes af en uddannelsesvejleder fra kommunen, men det er arbejdsgiveren, der har forpligtelsen til at sikre, at der er en plan.

OPKVALIFICERINGSFORLØB FOR UNGE MED MANGLENDE KOMPETENCER

Folketinget har netop behandlet et lovforslag, der sikrer, at unge skal have en vurdering af, om de har tilstrækkelige kvalifikationer til at starte på en erhvervsuddannelse. Hvis den unge mangler kvalifikationer, skal der være tilbud, der styrker kvalifikationer. På den måde vil forslaget bidrage til at nå de opstillede uddannelsesmålsætninger. Vi vil nøje følge, om de unge får det rette forpligtende tilbud.

PRAKTISK ARBEJDE TIL SKOLETRÆTTE

Der bør være flere tilbud til skoletrætte elever i 9. og 10. klasse. S og SF vil udvide muligheden for et alternativt tilbud, hvor skole kombineres med praktisk arbejde i en erhvervs virksomhed.

10. KLASSE I TO SEMESTRE

Et halvt år i 10. klasse er for nogle unge tilstrækkeligt til at afklare den unge eller opkvalificere til videre uddannelse. Derfor støtter S og SF, at 10. klasse kan tages på kortere tid, og vi vil i flerårstaler med kommunerne sikre, at tilbuddet om 10. klasser opdelt i to semestre bliver bredt ud. Herved understøttes muligheden for at overgå til en erhvervsuddannelse efter et halvt år i 10. klasse, og det vil bidrage til at nå målet om at få unge hurtigere igennem uddannelserne.

UNGDOMSUDDANNELSER

Problemerne i uddannelsessystemet hænger i stor udstrækning sammen med dårlig kvalitet i form af bl.a. lærerfritimer og overfyldte klasser. S og SF vil afsætte 0,6 mia. kr. til at forbedre kvaliteten.

STYRKELSE AF ERHVERVSSKOLERNE

På erhvervsskolerne skal forbedringer indføres som led i robuste flerårsaftaler. Al undervisning skal være lærerstyret: Begrebet lærerfri undervisning skal afskaffes, og holdstørrelserne skal begrænses. Samtidig er det vigtigt at fastholde bredden i elevgruppen på erhvervsskolerne. Derfor skal der udvikles uddannelsesstilbud, der også appellerer til og fastholder fagligt stærke unge. Herudover er der behov for at løfte den samlede efteruddannelse af erhvervs-skolelærerne. Endelig foreslår S og SF som led i en udkantspakke, at der afsættes 50 mio. kr. årligt til et socialt og regionalt taxameter, der skal forbedre uddannelserne bl.a. i udkantsområderne.

PRAKTIKLADSGARANTI

Mange unge må helt opgive deres erhvervsuddannelse, fordi de ikke kan få en praktikplads. Som led i en trepartsaftale på arbejdsmarkedet om langsigtet økonomisk holdbarhed ønsker S og SF, at der indføres et nyt CSR-bidrag (Corporate Social Responsibility-bidrag), som bl.a. skal afløse AER-ordningen.

Ordningen skal fremme virksomhedernes økonomiske tilskyndelse til at oprette det nødvendige antal praktikpladser. Det offentlige skal også skabe flere praktikpladser, og det skal være et krav ved offentlige udbud mv., at den leverende private virksomhed har eller ansætter et passende antal lærerlinge. Tilsvarende for virksomheder, der bygger almene boliger mv. Hvis det ikke lykkes at skaffe nok praktikpladser gennem disse midler må der stilles skolepraktikpladser til rådighed for den unge. Det finansieres fuldt ud af arbejds-giverne gennem CSR-bidraget. Dette betyder, at alle unge får en reel uddannelsesgaranti, hvis de vælger erhvervsuddannelsesvejen.

VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Der er behov for at styrke kvaliteten af de videregående uddannelser, hvis det skal være attraktivt for flere at gennemføre en videregående uddannelse, og hvis de studerende skal hurtigere igennem.

MERE HOLDUNDERVISNING OG MINDRE HOLD PÅ VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Mange studerende oplever i dag, at undervisningens kvalitet udhules, bl.a. ved at holdene bliver større og større, og at mere undervisning gives som gammel-dags forelæsninger. De videregående uddannelser tilføres derfor et økonomisk løft på 0,6 mia. kr. med henblik på at kunne indføre mere holdundervisning og generelt nedbringe antallet af studerende pr. hold. Dette vil løfte kvaliteten af de videregående uddannelser og dermed bidrage til at flere gennemfører og kommer hurtigere igennem.

HURTIGERE I GANG MED VIDEREGÅENDE UDDANNELSE

Mere end halvdelen af forskelsen i uddannelsessystemet består af perioder, hvor de unge ikke er i uddannelse. Pauserne opstår typisk før den unge går i gang med en erhvervsuddannelse samt mellem studentereksamen og starten på en videregående uddannelse.

S og SF vil ikke forlange af de unge, at de går direkte fra f.eks. gymnasium til en videregående uddannelse, men vi ønsker at tilskynde de unge til kortere uddannelsespauser ved at gøre det lettere at få en uddannelsesplads, hvis pausen er kort.

For at sikre at de unge kommer hurtigere i gang med en uddannelse, kan man omlægge optage-systemet med kvoter, der belønner tidlige startere med tydelig fortrinsret til deres drømmestudie.

En anden model er at fremrykke tidspunktet for, hvornår studentereksamen ganges med 1.08 fra 2 til 1 år efter adgangsgivende eksamen. Det vil tilskynde de unge yderligere til at komme hurtigere i gang med en videregående uddannelse.

En tredje mulighed – der eventuelt kan kombineres med en af ovennævnte – er at give unge, der starter tidligt på en videregående uddannelse, højere SU. Eksempelvis foreslår Velfærdskommissionen en præmie på 1.000 kr. mere om måneden i 2 år ved tidlig start. Men præmien forpligter. Såfremt den unge bliver mere end et halvt år forsinket i sine studier, skal pengene betales tilbage, nøjagtig som havde pengene været et studielån. Denne model forudsætter dog, at der skaffes finansiering til SU-præmien.

Værnepligten griber forstyrrende ind i mange uddannelsesforløb. Selvom værnepligten som hovedregel er på 4 måneder, kan den i værste fald forsinke færdiggørelsen af en ungs uddannelse med 2 år. Dette er – i tillæg til de militærfaglige argumenter – en god grund til at suspendere værnepligten, som Socialdemokraterne og SF foreslog under forhandlingerne om forsvarsforliget. Det er aftalt, at der i forligsperioden skal gennemføres en undersøgelse af værnepligtens fremtid, og vi vil arbejde for, at det i forlængelse af denne undersøgelse besluttes, at værnepligten suspenderes. Så længe værnepligten bevares skal den tilrettelægges, så den forstyrrer unges uddannelsesforløb mindst muligt.

Der kan også være en gevinst ved et hyppigere optag (studiestart) på en række uddannelser – f.eks. 2 gange om året frem for kun efter sommerferien. Der kunne også tænkes studiestart 3 gange om året i forbindelse med omlægning til et tre-semester-system.

HURTIGERE FÆRDIGGØRELSE AF LANGE VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Studerende på de lange videregående uddannelser overskrider i gennemsnit den normerede studietid med 1,9 år. På andre uddannelser er overskridelsen derimod begrænset.

S og SF foreslår derfor, at der indføres en kontant bonus på 20.000 kr. svarende til ca. 4 måneders SU, hvis man gennemfører en kandidatuddannelse på normeret tid.

LÆR DET SAMME PÅ KORTERE TID

Ikke alle uddannelser er lige intensive. Der er studier, hvor der holdes ferie i 3 måneder om året og/eller hvor det ugentlige timetal og pensum er begrænset. Det betyder, at den normerede uddannelsesstid er længere end nødvendig.

S og SF foreslår en gennemgang af uddannelsessystemet for at finde steder, hvor det er forsvarligt at afkorte uddannelserne uden at reducere pensum, antal undervisningstimer mv. Tiltagene kunne omfatte kortere ferie og overgang fra 2 til 3 årlige semestre. En anden mulighed er at give unge en mulighed for at vælge et "hurtigt spor". Besparelser på SU bruges til generelle forbedringer af SU-systemet f.eks. i form af højere SU til forsøgere, handicappede og forbedring af SU-rabatten på månedskort til den kollektive trafik.

FORSKNINGEN SKAL STYRKES

S og SF ser gerne, at nogle studerende får flere undervisningstimer pr. år. Det er derimod ikke meningen, at de ansatte skal undervise i flere timer og dermed forske mindre. Forskningen skal i stedet styrkes gennem en omfattende afbureaukratisering.

KANDIDATPANT

Danske studerende skal have gratis uddannelse af høj kvalitet og samtidig sikres rimelige levevilkår med SU. Som sådan har de bedre vilkår end studerende i langt de fleste lande. Rimeligheden i et sådant skattefinansieret system bygger imidlertid på, at den studerende efter endt uddannelse betaler tilbage i form af en høj arbejdsindsats og skattebetaling.

Derfor støtter S og SF Velfærdskommissionens forslag om at indføre en slags "flaskepant" på kandidatuddannelser. Hvis man efter endt uddannelse vælger at blive boende i Danmark eller arbejde et par år i udlandet, har forslaget ingen betydning.

Men de der vælger mere varigt at flytte til udlandet, og dermed ikke betaler dansk skat, vil blive afkrævet en vis betaling for deres gratis uddannelse og studiestøtte. Teknikken i forslaget er beskrevet i boks 6.2.

S og SF mener, at det er rimeligt at skabe en balance mellem ret og pligt på denne måde.

"FLASKEPANT" PÅ LANGVARIGE UDDANNELSER

BOKS 6.2

I forbindelse med kandidatdelen af en uddannelse tilskrives den studerende en "kandidatpant", som er rentefrit lån, der efter endt uddannelse skal afdrages over 10 år. Dette afdrag kan dog fratrækkes i betalingen af dansk indkomstskat. Forslaget rammer dermed ikke personer, der forbliver skattepligtige i Danmark efter endt uddannelse. Det betyder, at det hele går lige op, såfremt man betaler indkomstskat (i Danmark). Eftersom det hele kan klares over kildeskatten påvirkes personens økonomi slet ikke – hverken under studiet eller som kandidat. Flytter man derimod til udlandet, kommer man til at betale en del af kandidatpanten tilbage alt efter, hvor mange år man opholder sig i udlandet. S og SF ønsker ikke at ramme kandidater, der vælger at arbejde et par år i udlandet. Derfor foreslår vi, at der bliver mulighed for et antal afdragsfrie år. I Velfærdskommissionens forslag er der 5 afdragsfrie år.

VOKSENUDDANNELSE

S og SF vil arbejde for, at flere erfarne lønmodtagere tager en uddannelse – gerne en kort eller mellemlang velfærdsuddannelse. Ved en målrettet indsats kan man udanne folk ud af arbejdsløshed og ind i erhverv, hvor der i løbet af nogle år vil være mangel på arbejdskraft.

I 2005 havde 35 procent af de 30 til 69-årige ingen erhvervskompetencegivende uddannelse. Det betyder, at en meget stor del af befolkningen er gået i arbejde direkte efter grundskolen. Mange har klaret sig godt, men de er sårbare over for en udvikling, hvor flere og flere ufaglærte job flytter til udlandet. Derfor vil mange få brug for i sen alder at kunne tage en uddannelse samtidig med, at de er sikret et forsørgelsesniveau, der gør, at de tør tage en uddannelse.

S og SF afsætter ekstra 400 mio. kr. til dette formål. De udmøntes i treparts-aftalen.

SAMLET ØKONOMI FOR UDDANNELSESFORSLAG

En indfrielse af uddannelsesmålsætningerne forbedrer holdbarheden med 5 mia. kr. i forhold til Finansministeriets beregninger. Dertil kommer, at målet om, at de unge skal 6 måneder hurtigere igennem deres uddannelse, bidrager med ca. 2,3 mia. kr. til den samlede holdbarhed.

Opfyldelse af målsætningerne kræver, at der skal oprettes flere uddannelsespladser. Samtidig skal der som aftalt i globaliseringsaftalen reserveres midler til flere uddannelsespladser. Herudover afsætter S og SF penge til et løft af uddannelsernes kvalitet mv. jf. tabel 6.4.

TABEL 6.4:
STYRKET KVALITET I UDDANNELSERNE, MIA. KR.

	Mia. kr.
Kvalitetsløft af erhvervsuddannelser	0,6
Kvalitetsløft af videregående uddannelser	0,6
Voksenuddannelse	0,4
I alt	1,6

Anm.: Tallene er uden 2 mia. kr. til folkeskolen. Kilde: S og SF, 2016.

7. NY VELFÆRD

S og SF vil udvikle velfærdssamfundet. Det koster – ikke mindst på sundhedsområdet, hvor der bliver brug for massive investeringer de kommende år. Derfor afviser vi nulvækst og nedskæringer.

Men vores svar er ikke bare at bruge flere penge. Velfærden skal samtidig udvikles i en retning, som er økonomisk holdbar på længere sigt. En stærk opbakning til velfærdssamfundet forudsætter en tilsvarende stærk vilje til udnytte skatteydernes penge bedst muligt. Det skal ske med udgangspunkt i 4 klare principper for fremtidens velfærdssamfund, som gøres gældende i både kommunerne, regionerne og staten.

MERE FOREBYGGELSE – FÆRRE PÅ OFFENTLIG YDELSE

Den måske største udfordring for velfærdssamfundet er de mange mennesker, som modtager en offentlig ydelse – pension, dagpenge, kontanthjælp etc. Løsningen er ikke at odelægge det sociale sikkerhedsnet. Derimod bør der gennemføres tiltag, der sætter flere mennesker i stand til at klare sig selv. Derfor sigter vores samlede økonomiske politik på at få langt flere i beskæftigelse. På kort sigt med en kickstart af dansk økonomi – på længere sigt ved at gøre arbejdsmarkedet mere effektivt. En øget uddannelsesindsats vil desuden være afgørende for, at færre bliver afhængige af offentlige ydelser.

Samtidig skal vi styrke forebyggelsen af de problemer, der for alvor koster mange penge. Det virker. Bl.a. inden for tandplejen har forebyggelse været en stor succes. Men langt størstedelen af fællesskabets midler bruges på at løse problemerne efter, at de er opstået. Når økonomien er presset, spares der på den forebyggende indsats. Derfor er den forebyggende indsats og tilsvarende forogoptræning og andre former for rehabilitering langt fra optimal. Vi vil øge afgifterne på cigaretter, usund mad og dårligt arbejdsmiljø. Det frigør 2 mia. kr. årligt til styrket forebyggelse. Endnu flere midler kan omprioriteres i samarbejde med kommunerne – også til at forbedre arbejdsmiljøet for de ansatte og forholde for borgerne, når de bruger skoler og institutioner.

MERE VELFÆRDSTEKNOLOGI – BEDRE TID TIL OMSORG

Det offentlige bruger it i vid udstrækning, men ellers har brugen af velfærdsteknologi været forholdsvis begrænset, bortset fra på sundhedsområdet. I disse år udvikles en masse nye teknologier, der kan hjælpe med at løse en

række velfærdsopgaver. Ny teknologi kan ikke erstatte menneskelig omsorg. Men skal der være tid til omsorg kræver det, at mange flere opgaver efterhånden bliver løst ved hjælp af teknologien. I nogle tilfælde er den nye teknologi simpelthen en bedre løsning, f.eks. vil mange mennesker med handicapp sætte pris på i højere grad at kunne klare sig selv ved brug af teknologi. Udsigten til flere ældre øger behovet for at finde nye løsninger – og udfordringen er endnu større i mange andre lande. Derfor er det også af erhvervspolitiske grunde oplagt at udvikle et stærkt offentligt-privat samarbejde om en hurtig og konsekvent dansk satsning på velfærdsteknologi.

FRIERE ADGANG TIL AT GENNEMFØRE INVESTINGER, DER KAN BETALE SIG

S og SF foreslår, at kommuner og regioner får mulighed for at låne penge til investeringer, der kan føre til billigere drift, f.eks. inden for velfærdsteknologi og energirenoveringer.⁴ Der skal også være mulighed for i rimeligt omfang at indregne ekstra omkostninger forbundet med at indføre ny teknologi som en del af investeringen, f.eks. udgifter til vikardækning, efteruddannelse, og overarbejdsbetaling.

Det samme skal gælde større genopretnings- og vedligeholdelsesarbejder i det omfang, de kan tjene sig selv ind gennem lavere udgifter til vedligeholdelse på sigt. På den måde tilskyndes til en økonomisk optimal vedligeholdelsesindsats, som både er bedre og billigere. I den forbindelse er S og SF åbne over for forskellige former for offentligt-privat samarbejde. F.eks. i form af, at den private virksomhed, der står for et nybyggeri eller en gennemgribende renovering, også står for vedligeholdelsen i en længere årrække.

AFBUREAUKRATISERING OG UDVIKLING

Nye metoder bliver forsøgt mange steder i den offentlige sektor. S og SF ønsker at skabe endnu bedre muligheder for at lade kreativiteten udfolde sig. Derfor er vi åbne over for nye frikommune-, fri-region- og fri-institutionstiltag. Vi ser desuden gerne, at selvejende institutioner og sociale virksomheder får lov til at spille en større rolle. Samtidig skal vi sikre, at gode ideer og erfaringer udbredes.

Friere udviklingsmuligheder kræver desuden en gennemgribende afbureaukratiseringsindsats. Ikke mindst i forholdet mellem staten og kommunerne. Det skal være resultatet, der tæller – ikke bureaukratiske krav til den præcise opgaveløsning. Derfor bør der, hvor det giver mening, laves **fair benchmarking**. Altså sammenligninger af indsats og resultater under hensyn til forskellige vilkår, som f.eks. omfanget af sociale problemer blandt eleverne på en skole. Den offentlige sektor skal måles på sine resultater.

⁴ Allerede i dag kan kommuner og regioner som hovedreglen låne til energinvesteringer. Det gælder dog ikke i forbindelse med de nye sygehusbygninger, hvor byggesummen er fastlåst.

Målinger løfter imidlertid ikke i sig selv kvaliteten. De gode ideer og erfaringer skal spredes mellem regioner, kommuner, skoler og institutioner. Det kan ske ved i højere grad at prioritere erfaringsudveksling gennem besøgsvirksomhed og ”udstationering” af medarbejdere til institutioner, der med succes har prøvet noget nyt. Omvendt skal man også lære af hinandens fejl og dårlige erfaringer.

NY VELFÆRD STYRKER HOLDBARHEDEN

BOKS 7.1

Fælles for de 4 principper er, at de på sigt skaber bedre velfærd for pengene, men at de på kort sigt koster ekstra. Det er veldokumenteret, at visse investeringer kan styrke de offentlige finanser på længere sigt. Det gælder ikke mindst bedre forebyggelse, genoptræning mv., der både mindsker udgiftsbehovet og sikrer, at flere kan arbejde og betale skat, frem for at være på en passiv offentlig ydelse. S og SF lægger op til at gennemføre en række velfærdsforbedringer, der givetvis vil forbedre den langsigtede økonomiske holdbarhed:

- I samarbejde med KL skal lukkedage i daginstitutioner og SFO'er begrænses markant. Det betyder mindre stress og færre fraværdsdage for forældrene.
- Øgede investeringer i kollektiv trafik vil medvirke til mindre kødannelser på en række motorveje. En del af de timer, der i dag spildes i køer, vil blive omsat til arbejdstimer, bl.a. i kraft af en betalingsring om København og ekstra investeringer i kollektiv trafik.
- I den offentlige sektor vil bedre arbejdsmiljø, forebyggelse af langvarig sygdom og førtidspensionering samt fastholdelse af medarbejdere på arbejdsmarkedet, bidrage til at mindske manglen på kvalificeret arbejdskraft.
- Udviklingsforløb bør anvendes som alternativ til førtidspension, når der er en rimelig chance for, at en person kan genvinde sin arbejdssevne helt eller delvist. Det drejer sig primært om unge med psykiske diagnoser som f.eks. depression eller stress.
- Hvis alle børn lærer at læse, skrive og regne i de små klasser i folkeskolen, forventer vi på længere sigt, at udgifterne til specialundervisning i de større klasser kan nedbringes.

Generelt er det svært at vurdere præcist, hvad sådanne dynamiske effekter vil betyde for holdbarheden. Selvom regeringen ikke holder sig tilbage for at indregne langt mere tvivlsomme dynamiske effekter af skattelettelser, har vi imidlertid valgt at holde disse gevinster uden for beregningen af råderummet for en ny regerings økonomiske politik.

ARBEJDSKRAFTUDFORDRINGEN FOR DEN OFFENTLIGE SEKTOR

Uden særlige tiltag vil vi fremover opleve en stigende mangel på uddannet arbejdskraft inden for velfærdens kerneområder. Hvis det problem skal løses, kræver det både generelle tiltag til at øge arbejdsudbuddet, og særlige tiltag inden for de nævnte kerneområder. Det er nødvendigt løbende at identificere den fremtidige rekrutteringsudfordring, og lave forpligtende aftaler på centralt og lokalt plan om rekruttering og uddannelse.

Kønsopdelingen af arbejdsmarkedet er i den forbindelse et stort problem. Den gør arbejdsmarkedet mindre fleksibel og udgør en begrænsning for rekrutteringen til den offentlige sektor, hvor mange job traditionelt opfattes som kvindearbejde. Disse barrierer skal nedbrydes. Ligelønsloven skal styrkes med bl.a. større åbenhed og bedre statistik, og fastsætte, at der skal udarbejdes anvisninger på, hvordan man kan sammenligne arbejde af samme værdi på tværs af forskellige fag. Skabelse af ligeløn er et fælles ansvar for folketing, regering og arbejdsmarkedets parter.

7. 1. KOMMUNERNE

Kommunerne forvalter hvert år et samlet servicebudget på 230 mia. kr. svarende til 12,5 procent af BNP. Pengene bruges på helt afgørende velfærdsopgaver som folkeskole, børnepassning og ældrepleje, samt på en social indsats for de svageste grupper og løsning af vigtige miljøopgaver. Dermed er kommunerne en afgørende partner for enhver regering – både i den økonomiske politik og i velfærdspolitikken.

Imidlertid har samarbejdet mellem regeringen og kommunerne gennem de senere år været præget af mistillid og ubalance. På tværs af partiskel har toneangivende kommunalpolitikere sagt fra over for kombinationen af urealistiske løfter, utilstrækkelig finansiering og stadig mere bureaukratisk regulering.

Senest og kraftigst har et bredt udsnit af landets borgmestre blankt afvist påstanden om, at man kan gennemføre kommunal nulvækst uden fyringer og mærkbare forringelser af velfærden på alle kerneområder. I en situation hvor regeringen vel at mærke lægger op til direkte nedskæringer i kommunerne.

S og SF foreslår i stedet et nyt og ligeværdigt partnerskab for velfærd. Vi vil række hånden ud til et forpligtende samarbejde mellem staten og kommunerne med to fælles mål: Bedre velfærd og genopretning af dansk økonomi.

KRITISKE V- OG K-BORGMESTRE

BOKS 7.2

"Når vi ikke får flere penge, så betyder det servicereduktioner."

Johnny Søtrup (V), borgmester i Esbjerg Kommune
til Berlingske Tidende 7. april 2010.

"Vi kommer til at skære i kerneområder – pasning, skole og ældreomsorg – for vi kan ikke effektivisere os ud af denne spareøvelse. Jeg tror f.eks., at vi skal til at tale lukkedage og åbningstider i daginstitutionerne."

Michael Ziegler (K), borgmester i Høje-Taastrup Kommune
til Jyllands-Posten 21. april 2010.

"Vi har allerede skåret på administrationen. De nye besparelser skal findes på skoler, daginstitutioner, ældre, voksen- og handicapområdet. Alle serviceområder kommer til at mærke det her."

Ane Sigtenbjerggaard (V), borgmester i Vejle Kommune
til Jyllands-Posten 21. april 2010.

"Det kommer til at betyde, at vi på nogle af velfærdsområderne kommer til at levere en ringere service med færre ansatte i forhold til det serviceniveau, vi har i dag."

Erik Fabrin (V), KL's næstformand og borgmester i Rudersdal Kommune
til Berlingske Tidende 21. april 2010.

"Det er en stor udfordring og vil kunne mærkes. Selv om vi selvfølgelig vil gøre alt for fortsat at effektivisere, foretage de nødvendige strukturændringer og gøre tingene billigere er opgaven så stor, at vi ikke undgår nedskæringer og dermed ændret service på visse områder."

Egon Fræhr (V), borgmester i Vejlen Kommune
til Nyhedsmagasinet Danske Kommuner 07. maj 2010.

TABEL 7.1:

UDMØNTNING AF KOMMUNERNES RÅDERUM TIL OFFENTLIGT FORBRUG

	Mia. kr.
Uændret service	5,0
Folkeskole	2,0
Forebyggelse	1,0
Effektiviseringer som kommunerne bruger til bedre velfærd	4,0
I alt	12,0

Anm.: Det er beregningsteknisk antaget, at der gives 2 x 1 mia. kr. til forebyggelse i hlv. kommuner og regioner. Fordelingen er ikke fastsat.
Kilde: S og SF, 2010

FULL FINANSIERING AF UÆNDRET SERVICENIVEAU

Udgangspunktet skal være realistisk. Først skal det sikres, at det nuværende serviceniveau som minimum kan opretholdes. Det lader sig ikke gøre med nulvækst. Den automatiske opdrift i udgifterne som følge af demografi mv. kræver, at kommunerne årligt sikres et beløb på 1,25 mia. kr. for at fastholde serviceniveauet på det nuværende niveau. Det vil være udgangspunktet for de årlige kommuneforhandlinger efter et regeringsskifte.

FULL FINANSIERING AF MÅLRETTEDE VELFÆRDSFORBEDRINGER

Når en ny regering sætter sig mål om væsentlige forbedringer af velfærdens på det kommunale område, skal finansieringen naturligvis følge med. Når det gælder folkeskolen og forebyggelsesområdet, er vi parate til at skattefinansiere en langt mere ambitiøs indsats. På begge områder skal der aftales konkrete forbedringer af indsatsen. Reformen og omprioriteringer vil skabe råderum til en række andre målrettede forbedringer.

FORTSAT EFFEKTIVISERING

Kommunerne skal yde deres bidrag til den økonomiske genopretning gennem øget produktivitet. Regeringen og kommunerne har i kommuneaftalerne for 2009 og 2010 allerede aftalt en målsætning om produktivitetforbedringer på 1 mia. kr. om året i 2009-2013. Bl.a. i form af billigere administration, mindre sygefravær, ny teknologi og lavere energiforbrug. Aftalen er, at kommunerne kan beholde gevinsten.

Regeringens nye krav om kommunal minusvækst er et brud på den aftale. Kommunerne kommer til at aflevere deres effektiviseringsgevinster til statskassen – og samtidig gennemføre nedskæringer som kun kan realiseres ved fyringer og serviceforringelser. S og SF ønsker i stedet at forlænge den oprindelige aftale frem til 2015. Pengene – 1 mia. kr. hvert år – skal blive i

NULVEKST GIVER NEDSKÆRINGER

BOKS 7.3

Regeringen påstår, at vi kan opretholde det nuværende serviceniveau med nulvækst i de offentlige udgifter. Det er ikke rigtigt. Årsagen er, at udgiftsbehovet i den offentlige sektor stiger år for år ud over den almindelige løn- og prisfremskrivning. Et krav om nulvækst er et krav til kommunerne om at skære ned i velfærdens kerneydelse.

Hvorfor stiger udgifterne?

Det offentlige forbrug til velfærdsservice er i høj grad et kommunalt anliggende, og her er der flere forklaringer på, at udgiftsbehovet er stigende:

- **Demografisk pres:** I de kommende år oplever kommunerne et voldsomt demografisk udgiftspres, fordi befolkningsgrupperne forskyder sig. Den primære forklaring er, at antallet af plejekrævende ældre stiger væsentligt.
- **Flere småbørn skal have pasningstilbud:** Flere forældre vælger at have deres børn i dagtilbud. Det betyder flere udgifter for kommunerne, hvis de skal holde samme serviceniveau.
- **Udgiftspres på det specialiserede socialområde:** De seneste år er udgifterne på det specialiserede socialområde steget markant. Udgifterne går til at hjælpe nogle af de absolut svageste grupper i samfundet. På kort sigt kan kommunerne vanskeligt bremse stigningen uden at de svage rammes urimeligt hårdt.
- **Opfølgning på sundhedsområdet:** Et mere specialiseret sundhedsvæsen, hvor handlingerne samles på færre og mere specialiserede sygehuse, medfører at kommunerne udfører flere sundhedsopgaver. Samtidig betyder kortere liggetider på sygehuse, at patienternes plejebehov er større, når de vender hjem og kommunerne overtager ansvaret for genoptræning og pleje.

kommunerne og bidrage til at sikre et højere serviceniveau og finansiering af udgifter, der på sigt vil føre til en bedre og billigere velfærd.

NYE RAMMEVILKÅR FOR KOMMUNERNE

Kommunernes bidrag til økonomisk genopretning ligger dermed inden for rammerne af de allerede aftalte effektiviseringskrav. Det er nødvendigt. Men også realistisk, fordi S og SF vil give kommunerne nye reelle muligheder for at nå de aftalte mål. Det fremtidige samarbejde mellem staten og kommunerne skal bygge på **flerårige økonomiaftaler** med en række markante forbedringer af kommunernes rammevilkår:

• Investeringer

Kommunernes adgang til investeringer fastlægges i dag af den skattefinansierede anlægsramme, der aftales i de årlige kommuneforhandlinger. Det begrænser mulighederne for at gennemføre rentable investeringer. Som nævnt oven for skal kommunerne fremover have mulighed for at låne penge til sådanne investeringer.

• Tilkøbsydelse

Kommunerne er i dag underlagt snævre begrænsninger, når det gælder muligheden for at tilbyde brugerne nye betalingsydelser ved siden af den gratis kerneydelse. Det skyldes frygten for unfair konkurrence i forhold til private leverandører. Bekymringen er uberettiget. Den enkelte kommune skal have mulighed for at udvikle den fremtidige service med tilkøbsydelser, som gør det muligt at levere en bredere og individuelt tilpasset vifte af tilbud til den enkelte bruger.

TILKØBSYDELSER

BOKS 7.4

Kommunerne har med de nuværende regler ikke lov til at levere tilkøbsydelser til borgerne, dvs. udbyde serviceydelser ud over den gratis kerneydelse mod brugerbetaling. Hidtil har denne begrænsning primært været aktuel på ældreområdet.

Reglerne om tilkøbsydelser på ældreområdet er i dag udformet således, at private virksomheder har mulighed for at tilbyde ekstra ydelser til den ældre mod betaling. Sådanne ekstra ydelser kan være alt fra ekstra rengøring og vask, hjælp til snerydning, havearbejde og indkøb til følgeskab ved julegaveindkøb og andre aktiviteter. Kommunen har som nævnt ikke lov til at tilbyde tilkøb, men må alene udføre den behovsbestemte personlige og praktiske hjælp, som borgeren visiteres til på baggrund af kommunens serviceniveau.

Reglerne stiller kommunerne i en uhensigtsmæssig konkurrencesituation med private virksomheder, der kan tilpasse deres ydelser efter borgernes behov. Dertil kommer, at det i nogle tilfælde medfører en dårligere ressourceudnyttelse i kommunerne, og at borgerne må leve med flere leverandører.

S og SF ønsker, at kommunerne kan levere en tidssvarende og sammenhængende service til borgerne. Derfor vil vi åbne op for kommunale tilkøbsydelser. Princippet kan tilkøbsydelser udbydes over en bred kam, men i praksis vil der være områder, der er mere oplagte end andre. Derfor skal det i aftalerne mellem kommunerne og regeringen fastlægges, hvilke typer tilkøbsydelser kommunerne skal kunne tilbyde på hvilke vilkår. Inden for disse rammer skal den enkelte kommune meget klart definere forskellen på deres gratis kerneydelser og tilkøbene, så man undgår en glidning hen imod mere brugerbetaling.

- **Udbud**

Den offentlige sektor er ofte billigst og mest effektiv. Det er imidlertid nyttigt, at der på udvalgte opgaveområder er flere leverandører, så der kan skabes muligheder for sammenligning. Derfor skal der indgås aftaler med kommunerne om, hvordan man kan skabe muligheder for flere leverandører, herunder også på velfærdsområderne, hvor der i fremtiden er behov for ny velfærdsteknologi. Der skal ikke være regler om udbudspligt. Den enkelte kommunalbestyrelse skal selv frit tilrettelægge sin udbuds-politik. Den skal ikke være forpligtet af den private udfordringsret, og det skal være op til kommunerne selv, om de vil tilbyde frit valg af hjemme-hjælp. De nuværende regler er en barriere for, at kommunerne kan sam-arbejde med de private leverandører om at udvikle markedet.

- **Socialreform**

Kommunernes økonomiske problemer skyldes ikke mindst stadigt voksende udgifter til det specialiserede socialområde. Det presser bevil-lingerne til normalområdet, men indikerer samtidig en ulykkelig vækst i de sociale problemer. De håndteres, til trods for stigende udgifter, alt for ofte sent og utilstrækkeligt. Der er brug for at bremse stigningen i udgifterne på dette område. Det skal ikke ske i form af nedskæringer, men ved at udvikle en socialreform i dialog med kommunerne. Den skal vende udviklingen, dæmpe udgifterne og skabe socialpolitisk holdbarhed med målrettede investeringer i forebyggelsen af sociale problemer. Samtidig skal den løse de mange problemer, der er opstået i kølvandet på regeringens strukturreform med bl.a. udformning af den statslige refusion og et markedsdignende system, der ikke fungerer optimalt etc.

- **Udligning**

En række kommuner, særligt i udkantsområderne, befinder sig helt uforskyldt i ekstraordinært store problemer på grund af krisen. Det viser sig bl.a. ved, at stadig større midler fordeles til kommuner med "særlige behov" efter ansøgning. Omvendt har de absolut rigeste kom-muner nydt ekstraordinært godt af højkonjunkturen. For at sikre et mere ens økonomisk udgangspunkt for kommunerne vil S og SF tage initiativ til en uvidelig forskningsbaseret undersøgelse med henblik på at skabe større retfærdighed.

7.2 REGIONERNE

Regionerne står for forvaltningen af et samlet servicebudget på 111 mia. kr., der primært anvendes på sundhedsområdet, herunder sygehusene, men også til bl.a. kollektiv trafik.

Sundhed er et helt centralt velfærdsgode. Den nuværende regering har imid-ler tid været mest optaget af at fremme private sundhedsydelse. Den har givet skatterabat på sundhedsforsikringer, lavet en venteliste garanti uden at tilføre de offentlige sygehuse tilstrækkelige midler, så mange patienter har været tvunget til at vælge mellem ventetid og private sygehuse, og overbetalt de private sygehuse.

S og SF vil styrke det offentlige sundhedsvæsen, så alle borgere kan få den behandling, som de har brug for på lige vilkår. Sundhedsområdet vil være højt prioriteret hos en ny S-SF regering. Erfaringerne viser, at sundhedsområdet skal sikres en årlig udgiftsvækst på op imod 2 mia. kr. – hvis det skal være muligt at behandle flere patienter, købe ny medicin og følge med den alminde-lige udvikling i behandlingsmulighederne.

Derfor afsættes 7,5 mia. kr. over 4 år. Herudover afsættes yderligere 4,1 mia. kr. til udbygningen af kvaliteten i behandlingen af livstruende sygdomme, langtidsmedicinske patienter, psykiatri og forebyggelse. I lighed med kommu-nerne skal regionerne forpligtes til at gennemføre løbende produktivetsfor-bedringer, der kan frigøre midler til at forbedre den borgernære service yder-ligere. Regionerne skal forbedre produktiviteten med 4,0 mia. kr.

TABEL 7.2:

UDMØNTNING AF REGIONERNES RÅDERUM TIL OFFENTLIGT FORBRUG

	Mia. kr.
Normalt serviceløft og medicin	7,5
Ekstra sundhedsindsats – livstruende sygdomme, medicinske patienter, psykiatri samt forebyggelse	4,1
Produktivtetsstigninger	4,0
I alt	15,6

VERDENS BEDSTE OFFENTLIGE SUNDHEDSVÆSEN

Sundhedsvæsenet bliver uden sidestykke en ny regerings største udgiftspolitiske indsatsområde. Vi vil styrke det offentlige sundhedsvæsen, så alle borgere kan få den behandling, der har brug for. Regeringen har lagt op til at bruge 5 mia. kr. ekstra på sundhedsvæsenet. Men pengene skal tages fra de statslige udgifter og den kommunale velfærd. Det forslår ikke til meget mere end at dække den udgiftsstigning, der følger af, at der kommer flere ældre, samt den stadige stigning i medicinudgifterne.

En ny regering vil investere 4,1 mia. kr. i en ekstra sundhedsindsats, som skal øge kvaliteten, der halter efter mange af de lande vi normalt sammenligner os med. Pengene skal efter konkret aftale mellem staten og regionerne bruges til bedre og hurtigere behandling af kræft og andre livstruende sygdomme, bedre vilkår for langtidsmedicinske patienter samt til hurtigere og bedre psykiatriske tilbud og forebyggelse.

Samtidig vil vi fjerne loftet for det aktivitetsbestemte tilskud til livstruende sygdomme, således at afdelinger, der yder en ekstra indsats, ikke risikerer at blive "belønnet" med efterfølgende nedskæringer. Dertil kommer yderligere en række aftalte forbedringer, herunder at patienterne sikres en diagnose indenfor 1 måned.

DIAGNOSE INDEN EN MÅNED

BOKS 7.5

Ventetidsgarantien er ikke meget værd, hvis der går mange måneder med at stille en diagnose. Derfor ønsker S og SF at sikre alle patienter en diagnose inden en måned efter henvisning fra praktiserende læge. For at patienterne kan få en diagnose inden en måned skal samspillet mellem praktiserende læger og sygehusene gøres tættere. Praktiserende læger skal have mulighed for at henvise direkte til undersøgelser på de offentlige sygehuse. Samtidig skal arbejdsopgaverne på sygehusene gøres smidigere og patienter med uklare symptomer skal kunne henvises til diagnosecentre, hvor læger fra flere forskellige relevante specialer sammen kan stille den korrekte diagnose hurtigt.

SYGEHUSINVESTERINGER

I disse år planlægges en omfattende udbygning af sundhedsvæsenet med nye "supersygehuse" i alle regioner. Regeringen har fastsat en ramme for byggeudgifterne, som ligger langt under de løfter, der blev givet i valgkampen.

Det øger risikoen for, at regionerne fravælger rentable projektudvidelser. F.eks. energibesparelser eller nye muligheder for effektive arbejds gange. Det er særlig vigtigt i forbindelse med nybyggerier, hvor f.eks. energibesparelser er billigere at gennemføre, end de er på eksisterende bygninger.

En ny tilgang til offentlige investeringer sikrer regionerne mulighed for at gennemføre rentable projektudvidelser. Det åbner samtidig erhvervspolitiske perspektiver. Fornyelsen af den danske sygehusstruktur bør sigte på at fremme innovative løsninger, som giver de involverede virksomheder en global konkurrencefordel.

KOLLEKTIV TRAFIK

Regionerne har også gennem trafiksekskaberne en vigtig indflydelse på den kollektive trafik, herunder lokalbanerne. Regionernes muligheder for at forbedre den kollektive trafik begrænses imidlertid af, at de ikke har mulighed for at medfinansiere investeringer og forsøgsprojekter, bortset fra en mindre pulje til lokalbanerne. S og SF har derfor foreslået at skattefinansiere 500 mio. kr. årligt til regionerne og trafiksekskaberne til investeringer i den kollektive trafik mv. Det vil give mulighed for at spille en meget mere aktiv rolle for at sikre løbende forbedringer. Herudover skal også trafikområdet tilføres de basismidler, der skal til for at stoppe mange års nedskæringer med nedlagte busruter mv.

8. SAMLET ØKONOMISK VIRKNING

Den samlede ramme for Socialdemokraterne og SF's økonomiske politik i perioden 2011-2014 fremgår nedenfor. Den afspejler en alvorlig økonomisk situation. Derfor vil rammerne for udbygningen af den offentlige service også blive beskedne i de kommende år.

Vi kan undgå nedskæringer, hvis vi alle yder en ekstra indsats. Vi kan samtidig foretage målrettede udbygninger af velfærden, hvis vi vil skaffe den nødvendige finansiering gennem højere skatteindtægter og løbende effektiviseringer i den offentlige sektor.

Men det bliver nødvendigt at gennemføre en stram styring af de offentlige udgifter. Med denne plan fastlægges rammerne for en ny regerings samlede økonomiske politik. Det indebærer, at alene forslag, der kan finansieres inden for de angivne rammer, vil blive realiseret. Alle øvrige forslag fra Socialdemokraterne og SF må afvente en afgørende forbedring af landets økonomiske situation, før de gennemføres.

I tabel 8.1 er vist et overblik over økonomien i En Fair Løsning. I alt tilvejebringes der finansiering for 48,5 mia. kr. over de kommende 4 år. Det er væsentligt mere end holdbarhedsudfordringen på 24 mia. kr.

Selve holdbarhedsudfordringen løses først og fremmest med reformer, der sikrer, at flere arbejder i takt med, at der bliver skabt flere job. Reformerne sikres ved en trepartsaftale om arbejdsmarkedsreformer, ved at flere unge får en kompetencegivende uddannelse, samt ved at de unge starter hurtigere på deres uddannelse og afslutter den hurtigere end i dag.

S og SF's skattepolitik tilvejebringer yderligere ca. 18,7 mia. kr. Heraf bruges 3,5 mia. kr. på højere pensionstillæg mv. og 3,0 mia. kr. til bedre og billigere kollektiv trafik mv. De resterende 12,2 mia. kr. skal bruges til erhvervspolitik og offentligt forbrug i form af nye velfærdsinitiativer. Heraf øremærkes 2 mia. kr. til folkeskolen, 3,1 mia. kr. til sygehuse, 2 mia. kr. til forebyggelse og – som noget nyt – 1,2 mia. kr. til erhvervspolitik. De resterende 3,9 mia. kr. reserveres til andre målrettede velfærdsforbedringer.

Endelig gennemføres der en række produktivitetforbedringer og spareforslag for i alt 14,0 mia. kr. Af disse midler anvendes ca. 1,7 mia. kr. til at sikre holdbarheden i dansk økonomi. De resterende ca. 12,3 mia. kr. anvendes ligeledes til målrettede velfærdsforbedringer.

TABEL 8.1.

ØKONOMISK HOLDBARHED, VELFÆRD OG FINANSIERING, MIA. KR. (2010-PRISER)

Udfordringer	Mia. kr.	Løsning	Mia. kr.
Holdbarhedsudfordringen	24	Mere uddannelse og arbejde	22,3
Øget velfærd – sundhed og folkeskole mv. samt erhvervspolitik	12,2	Fair Forandring - Skat	12,2
Overskud	12,3	Forbedret produktivitet og spareforslag	14,0
I alt	48,5		48,5

Anm.: Tallene i øverste række er udtrykt i holdbarhed og række 2 og 3 i årsniveau. Kilder: Finansministeriet samt 5 og SF-2009.

I tabel 8.2 på næste side er vist virkningen på de offentlige finanser af Socialdemokraterne og SF's forslag. I alt sikrer forslagene en bruttforbedring af de offentlige finanser med 48,5 mia. kr. Det løser holdbarhedsudfordringen i dansk økonomi, sikrer finansiering til Socialdemokraterne og SF's udgiftsforslag – og 12,3 mia. kr. som overskud.

TABEL 8.2:
ELEMENTER TIL FORBEDRING AF HOLDBARHEDEN AF DE OFFENTLIGE
FINANSER, MIA. KR. (2010-PRISER)

	Mia. kr.
1. Mere uddannelse og arbejde	22,3
1.1. Effekt af højere uddannelsesniveau	5
1.2. Hurtigere studiestart og hurtigere studieafslutning	2,3
1.3. Trepartsforhandling om langsigtet økonomisk holdbarhed	1,5
2. Skat til bedre velfærdsservice – Fair Forandring	12,2
Målrættede forbedringer af offentlig service	12,2
3. Besparselser	4,0
Prioriteringer på medicin- og sundhedsområdet	1,2
Mindre brug af konsulenter i staten	1,0
Øget fartkontrol	0,3
Begrænsning af uddannelsesinstitutionernes annoncering	0,4
Energieffektivisering og optimal vedligeholdelse	0,9
Udskyldelse af flykøb og af højere topskattegrænse i 2011, rentegevinst	0,1
Oprydning i råd, nævn, udvalg, politiske forskningsinitiativer, institutter mv.	0,1
4. Produktivitet	10,0
I alt	48,5

Anm.: Holdbarhedsbidraget er alene opgjort i mia. kr. Se anm. til tabel 8.1.
Kilder: Finansministeriet, 2009-2010; Arbejdsmarkedskommissionen, 2009, samt S og SF, 2009-2010.

Virkeliggørelsen af et højere uddannelsesniveau vil forbedre den offentlige økonomi med 5 mia. kr. i forhold til Finansministeriets hidtidige beregninger.

Hvis unge kommer 1 år hurtigere gennem uddannelsessystemet vil det give en besparelse på ca. 5-5,5 mia. kr. og øge arbejdsstyrken med ca. 23.000 personer.

Når vi ved, at der fremover kommer til at mangle arbejdskraft – og når man allerede har taget vidtgående initiativer til at hæve både efterløns- og folkepensionsalderen fra 2019 – virker det ikke holdbart, at unge i gennemsnit forsinkes næsten 4 år i uddannelsessystemet.

S og SF vil ikke piske de unge gennem uddannelsessystemet. Vi vil derimod gerne udvikle de enkelte uddannelser mere effektivt og samtidig præmiere både hurtigere uddannelsesstart og uddannelsesafvikling.

Det er ganske vanskeligt at vurdere effekten af forslagene, men af forsigtighedsårsager sættes den samlede effekt til et halv års kortere studietid. Da vi ikke regner med at reducere de samlede SU-bevillinger vil forslaget styrke den økonomiske holdbarhed med 2,3 mia. kr.

S og SF forslår, at der laves en trepartsaftale med arbejdsmarkedets parter, der samlet set sikrer en forbedring af de offentlige finanser på 1,5 mia. kr. svarende til, at hver dansker arbejder en time ekstra om ugen.

Den konkrete udformning af aftalen skal selvfølgelig aftales med arbejdsmarkedets parter. Logikken er klar. Jo mere der leveres gennem de øvrige elementer i aftalen, jo mindre behøver den gennemsnitlige arbejdstid at stige. Tilsvarende gælder at aftalte forbedringer for lønmodtagerne også skal finansieres indenfor rammerne af en trepartsaftale, der skal styrke holdbarheden med 1,5 mia. kr.

En bærende forudsætning for en trepartsaftale er, at parterne fremover afstår fra at forringe den økonomiske holdbarhed yderligere. Det være sig gennem arbejdstidsnedsættelser, skattelettelser eller ufinansierede forøgelser af de offentlige udgifter.

S og SF er desuden klar til at gennemføre regulære spareforslag for ca. 4 mia. kr. Det gælder:

- Prioriteringer på medicin- og sundhedsområdet. S og SF har fremlagt forslag til prioriteringer for 1,2 mia. kr. Det drejer sig bl.a. om liberalisering af salg af sygehushospitaler, mere fair konkurrence mellem offentlige og private sygehuse – samt en længere periode før behandlingsgarantien træder i kraft for ikke livstruende sygdomme.
- Mindre brug af private konsulenter i staten. Staten bruger årligt mellem 3 og 4 mia. kr. på køb af eksterne konsulentbistand. I flere tilfælde er det velbegrunderet – men omfanget er så stort, at det bør begrænses. S og SF foreslår, at der spares 1,0 mia. kr. årligt på køb af konsulentydelse.
- Øget fartkontrol. Det er fortsat et alvorligt problem i trafikken, at hastighederne er for høje. Derfor foreslår S og SF at indføre øget fartkontrol. En udbygning af fartkontrollen vil øge provenuet med ca. 300 mio. kr.
- Begrænsning af uddannelsesinstitutionernes annoncering. De danske uddannelsesinstitutioners annoncering har nået et omfang, der langt overskrider reel oplysning og vejledning. Det er meningsløst, når offentlige uddannelsesinstitutioner konkurrerer mod hinanden gennem annoncering. En kraftig begrænsning af annonceringsudgifterne vil kunne spare staten for 400 mio. kr.
- Større offentlige investeringer i energiteknologier og optimal vedligeholdelse indregnes med en årlig besparelse på 0,9 mia. kr.
- S og SF har foreslået, at køb af nye fly til forsvaret udskydes. Sammen med udskydelsen af yderligere forhøjelse af topskattegrænsen i 2011 til der er balance i dansk økonomi – vil det give en rentebesparelse i størrelsesordenen 100 mio. kr.
- VKO har bl.a. ved de årlige finanslovsforhandlinger tildelt politiske sympatisører ubegrundede forskningsbevillinger, samt oprettet rådgivende nævn og udvalg med samme formål. En kritisk oprydning i disse initiativer vil mindst give en budgetforbedring på 100 mio. kr.

Derudover ønsker S og SF at stille produktivitetstiltag til den offentlige sektor. Konkret foreslås det, at kommunerne over de næste 4 år leverer en årlig produktivitetstigning på 1 mia. kr. – og det tilsvarende for regionerne og sygehusområdet. Endelig skal staten også levere en produktivitetstigning på

i alt 2 mia. kr. Såvel kommuner som regioner får lov til at beholde deres produktivitetstigning.

OFFENTLIGT FORBRUG

VK-regeringens svar på holdbarhedsudfordringen er hovedsageligt en spareplan på 24 mia. kr. for den offentlige sektor over 3 år. De første 13,5 mia. kr. sikres ved, at der holdes nulvækst i det offentlige forbrug fra 2010 til 2013 – og yderligere 10,5 mia. kr. tilvejebringes ved uspecificerede besparelser på andre driftsudgifter. Eftersom ¾ af disse udgifter er overførselsindkomster, er det svært at se, hvordan man kan friholde f.eks. folkepension, dagpenge og efterløn.

Når S og SF i stedet løser holdbarhedsproblemet ved uddannelses- og arbejdsmarkedsreformer forsvinder behovet for nulvækst – og de oprindelige rammer for realvækst i regeringens 2015-plan genoprettes. I tabel 8.3 er vist rammerne for offentligt forbrug mv. med Socialdemokraterne og SF's økonomiske plan for de første 4 år ved regeringsmagten.

TABEL 8.3:

RAMME FOR OFFENTLIGT FORBRUG, 2011-2014 (2010-PRISER)

	Mia. kr.
Ophævelse af nulvækst 2011-2013	13,5
Realvækst i 2014 - jf. 2015-plan	4,1
I alt 2015-plan	17,6
Fair Forandring	12,2
I alt	29,8
Øget produktivitet og spareforslag	12,3
I alt	42,1

Ann.: Øget produktivitet og spareforslag er opgjort til 12,7 mia. kr., da 1,7 mia. kr. anvendes til holdbarheden. Kilder: Finansministeriet samt S og SF, 2009-2010.

Set i et historisk perspektiv vil rammerne for væksten i det offentlige forbrug være beskedne. Det skyldes selvsagt, at en stor del af den finansiering, der tilvejebringes skal anvendes til at lukke det hul i statskassen, som VK-regeringen har efterladt.

Realvæksten i det offentlige forbrug vil være på beskedne ca. 1,4 procent årligt. Det er vel at mærke på baggrund af en meget ansvarlig økonomisk politik – der både indeholder reformer, skattestigninger og besparelser.

Rammerne for den borgernære offentlige service kan selvfølgelig udvides yderligere, hvis man også realiserer de foreslåede produktivitetstigninger både i kommuner, regioner og staten. I såvel regioner som kommuner vil kravene ligge i forlængelse af gængs praksis de senere år. Tages der højde for produktivitetstigninger og besparelser kan den borgernære service øges svarende til en realvækst på ca. 2.0 procent årligt.

I tabel 8.4 er der samlet set anvist de kommende års udmøntning af det offentlige forbrug på sektorer og indsatsområder – som det også eksplicit er fremgået af planen. Der efterlades et betydeligt udmøntet råderum, der kan anvendes til offentligt forbrug, investeringer, forbedringer af overførslerne mv.

TABEL 8.4:
**UDMØNTNING AF RÅDERUM TIL OFFENTLIGT FORBRUG MV.
2011-2014, MIA. KR.**

	Mia. kr.
Kommunerne	12,0
Regionerne	15,6
Kvalitet i uddannelserne	1,6
Flere i uddannelse	2,0
Moderne erhvervs politik	1,2
Udmøntet råderum	9,7
Råderum – I alt	42,1

Kilde: S og SF, 2010.

LANGSIGTET HOLDBARHED OG EU'S KONVERGENSPROGRAM

Med S og SF's forslag sikres der langsigtet holdbarhed i dansk økonomi – dvs. balance mellem indtægter og udgifter. Det siger sig selv, at der i dette oplæg ikke er lavet en detaljeret plan for indfasningen af de enkelte elementer, der for en stor dels vedkommende skal forhandles med arbejdsmarkedets parter, erhvervslivet, kommuner og regioner.

Planen vil imidlertid blive indfaset på en måde, der gør det muligt for Danmark at overholde EU's konvergenskrav om, at det offentlige underskud højst må være 3 procent af BNP i 2013. Indfasningen af de enkelte elementer skal naturligvis tilrettelægges under hensyn til de samfundsøkonomiske udfordringer og anbefalinger, man måtte få fra EU. Det vil være helt uansvarligt blot mekanisk at gennemføre en stramning af den økonomiske politik, før krisen er ovre.

Regeringen gør i sit konvergensprogram opmærksom på, at den forventer en henstilling fra EU om, at det strukturelle budgetunderskud skal reduceres med 1-1/2 procent af BNP fra 2011 til 2013 svarende til ca. 27 mia. kr. Efter vores vurdering kan så hurtig en stramning af den økonomiske politik risikere at kvæle et spirende opsving. Vi forventer, at EU's centrale krav vil rette sig mod den langsigtede holdbarhed – som tilvejebringes med de foreslåede initiativer. Vi forventer desuden, at EU vil kræve et klart tilsagn om, at den økonomiske politik strammes i takt med, at væksten vender tilbage. Det er vi naturligvis villige til at efterleve.

Regeringen gør selv opmærksom på, at man ikke nødvendigvis skal stramme den økonomiske politik allerede i 2011, hvis der er behov for yderligere stimulans af efterspørgslen. Der er derfor ingen konflikt mellem EU's krav og en forøgelse af de offentlige investeringer med henholdsvis 5 mia. kr. i 2010 og 10 mia. kr. i 2011. At regeringen foreslår nedskæringer skyldes ikke EU-krav, men at den ikke vil hæve skatterne og alene er parat til at gennemføre reformer, der forbedrer holdbarheden med 7 mia. kr. – uden overhovedet at fremlægge konkrete initiativer. Med det udgangspunkt er der kun en vej: Lavere service, færre offentligt ansatte og stor risiko for en ny stigning i arbejdsløsheden.

EKSPERTER OM EU-KRAV

BOKS 8.1

"Regeringen gør tingene i en forkert rækkefølge ved at fokusere på det kortsigtede først og derefter på det langsigtede. For Danmarks problem er ikke, om der er underskud i 2011, 2012 og 2013 – men derimod, om vi kan løse holdbarhedsproblemet på den lange bane. I den sammenhæng er EU-kravet en biting."

Jørgen Søndergaard, formand for regeringens arbejdsmarkedskommission.

"Der er en reel risiko for at slå et skrøbeligt opsving i stykker, hvis man kører for hårdt frem ad sparevejen. Og så vigtigt er det altså heller ikke at opfylde konvergenskravene."

Carsten Koch, formand for regeringens skattekommission.

"Danmarks reelle problem er ikke at leve op til EU's konvergenskrav. Finder man i stedet en løsning på de langsigtede problemer, behøver man ikke at bekymre sig ret meget om det kortsigtede. Hvis vi kan påvise, at vi har udført det langsigtede reformer, er der ingen tvivl om at vi ikke vil få nogen betydelig kritik af EU for et budgetunderskud i et enkelt år eller to."

Torben M. Andersen, formand for regeringens velfærdskommission.

